

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**НАУКА, ОСВІТА І СУСПІЛЬСТВО:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ**

**SCIENCE, EDUCATION AND SOCIETY:
CURRENT PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 1
Part 1**

**10 березня 2023 р.
March 10, 2023**

**м. Кропивницький, Україна
Kropyvnytskyi, Ukraine**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**НАУКА, ОСВІТА І СУСПІЛЬСТВО:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
SCIENCE, EDUCATION AND SOCIETY: CURRENT
PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 1
Part 1**

**10 березня 2023 р.
March 10, 2023**

**м. Кропивницький, Україна
Kropyvnytskyi, Ukraine**

УДК 33
ББК 65

Наука, освіта і суспільство: актуальні проблеми теорії та практики: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кропивницький, 10 березня 2023 р.): у 2 ч. Кропивницький: ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. 67 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Наука, освіта і суспільство: актуальні проблеми теорії та практики» з:

Nobel Pharma Schweiz AG

Буковинський державний медичний університет

Відокремлений структурний підрозділ «Львівський фаховий коледж харчової та переробної промисловості Національного університету харчових технологій»

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ВСП «ЖКФК ХНУМГ ім. О. М. Бекетова»

ВСП «Ніжинський фаховий коледж НУБіП України»

ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Дитяча клінічна лікарня, м. Львів

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Західноукраїнський національний університет

Івано-Франківський національний медичний університет

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Інститут педагогіки НАПН України

КЗВО «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука

Київський національний університет будівництва і архітектури

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Київський національний університет культури і мистецтв

Київський національний університет технологій та дизайну

Козелецький ліцей № 3, Козелецької селищної ради Чернігівського району, Чернігівської області

Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Львівський національний університет імені Івана Франка

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Могилів-Подільський медичний фаховий коледж

Національний авіаційний університет
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Національний університет «Запорізька політехніка»
Національний університет «Львівська політехніка»
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Національний університет харчових технологій
Національний фармацевтичний університет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Погребищенський медичний коледж
Подільський регіональний центр онкології
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Сумський національний аграрний університет
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка
Український державний університет імені М. П. Драгоманова
Український державний університет науки і технологій
Уманський національний університет садівництва
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Центральноукраїнський національний технічний університет
Черкаський державний технологічний університет
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань науки, освіти і суспільства.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: педагогічних наук; філологічних наук; архітектури та мистецтвознавства; світового господарства і міжнародних економічних відносин; демографії, економіки праці, соціальної економіки і політики; економічних наук; юридичних наук; психологічних наук; медичних наук; фармацевтичних наук; біологічних наук; ветеринарних наук; технічних наук; історичних наук; філософських наук; культурології; військових наук; фізичного виховання та спорту; державного управління; соціальних комунікацій.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

ЗМІСТ
CONTENTS

СЕКЦІЯ 1. ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ SECTION 1. PEDAGOGICAL SCIENCES	7
<i>Какарькін О. Я., Печевистий О. М., Какарькіна Л. І.</i> ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ШКОЛІ	7
<i>Бабяк Є. Я.</i> МІЖНАРОДНИЙ КОВОРКІНГ, ЯК ПРИЙОМ ФОРМУВАННЯ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В СТРУКТУРІ НЕФОРМАЛЬНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	9
<i>Баранцова І. О.</i> НАВЧАННЯ ФОНЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ	10
<i>Барило С. Б.</i> ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	11
<i>Бондаренко Н. А., Пасько О. М.</i> КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ОСВІТИ	13
<i>Діхтяренко С. В.</i> СУПРОВІД ЯК ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	14
<i>Дегтерьова В. А.</i> ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ	17
<i>Іовхімчук Н. В., Яковлева А. В.</i> ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	19
<i>Квітка Р. П.</i> СТОРИТЕЛІНГ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ, ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ	21
<i>Кецик-Зінченко У. В.</i> НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У РІЗНОРІВНЕВИХ ГРУПАХ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ЗВО	24
<i>Маркович М. Й., Се Юйдін</i> СТАНОВЛЕННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ОСВІТИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТЕРНОПОЛЯ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ	26

Радкевич О. П. ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПІД ЧАС ОНЛАЙН НАВЧАННЯ	28
Рябенко М. І. ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗВО ЯК УМОВА РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ	29
Сливко І. О. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ.....	31
Стрикун М. В. НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ: НОВІ ВИКЛИКИ – НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ	34
Сухоцька І. Б. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА СІМЕЙ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ООП В УМОВАХ ВІЙНИ	36
Тутун О., Sivkovych Н. ONLINE COMMUNICATION WITH STUDENTS IN MODERN CONDITIONS ...	38
Ткачук Т. В., Ткачук С. В., Ткачук В. І. ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	39
Чередніченко Г. А., Никитенко О. В. ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПЛАТФОРМІ MOODLE У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	41
Chernii L., Zablotska L., Meleshchenko V. MOTIVATION IN THE FOREIGN LANGUAGE LEARNING.....	43
Швидун Л. Т. ДО ПРОБЛЕМ ОЦІНЮВАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ.....	45
Шевцова І. М. КІНЕТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ В ЕМОЦІЙНОМУ ДІАЛОЗІ ТЬЮТОР- ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ	46
Щербак Л. В. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ З ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ	48
СЕКЦІЯ 2. ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ SECTION 2. PHILOLOGICAL SCIENCES	50
Ісаєнко Т. В. МІЖМОВНА ГРАМАТИЧНА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	50

<i>Миколенко Т. М.</i> МОВНІ ЯВИЩА В СИСТЕМІ СИНЕСТЕЗІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	51
<i>Навока О.</i> THE FUNCTION OF METAPHOR IN POLITICAL DISCOURSE	52
<i>Прутчикова В. В.</i> ПРОФЕСІЙНИЙ ПРОФІЛЬ СУЧАСНОГО ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДАЧА	54
СЕКЦІЯ 3. АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО SECTION 3. ARCHITECTURE AND ART HISTORY	57
<i>Бойко В. А.</i> ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ДИЗАЙНІ КНИЖКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	57
<i>Колєснікова А. Е.</i> ЕТНІЧНІ ШРИФТИ ЯК СКЛАДОВА УКРАЇНСЬКОГО ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ	58
<i>Слободна Н. Б.</i> РОЛЬ ІСТОРИЧНОЇ ДОВІДКИ У ПРОЦЕСІ РЕСТАВРАЦІЙНИХ РОБІТ	61
СЕКЦІЯ 4. ЮРИДИЧНІ НАУКИ SECTION 4. LEGAL SCIENCES	63
<i>Дзюба М. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОФІЛАКТИКИ ПОЛІЦІЄЮ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	63
<i>Дубовик А. П.</i> АДМІНІСТРАТИВНІ СТЯГНЕННЯ ЯК ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	64
<i>Лаврієнко М. М., Захарчук В. М.</i> КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ЗАЛИШЕННЯ УКРАЇНИ ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНАМИ ОСОБАМИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	66

Какарькін О. Я.

к.мед.н., доцент кафедри променевої діагностики,
променевої терапії та онкології
ВНМУ ім. М. І. Пирогова

Печевистий О. М.

асистент кафедри променевої діагностики,
променевої терапії та онкології
ВНМУ ім. М. І. Пирогова

Какарькіна Л. І.

викладач терапії

Погребищенського медичного коледжа

ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ШКОЛІ

Протягом останніх років медична освіта України надає великого значення якості підготовки випускників медичних навчальних закладів. Створено державні стандарти освіти, що передбачають мінімально допустимий рівень знань та вмінь. За основу взято поширену в світі систему ліцензійного іспиту. Це дозволить нинішньому і майбутньому поколінню молодих людей отримати вищу освіту на рівні світових стандартів і мати можливість гідно проявити себе на ринку праці. Давно підмічено, що діяльність медичних працівників це різновид мистецтва (*ars medica*), тобто сплав знань, досвіду, мислення та інтуїції. Це залишається актуальним і сьогодні, хоча сучасна клінічна медицина включається в єдиний цивілізований процес науково-технічної, інформаційно-технологічної перебудови всіх сфер життєдіяльності людини. Цей процес за своїми наслідками для здорового способу життя та здоров'я населення неоднозначний. Водночас із упродовженням новітніх технологій іноді ми відходимо від усталених традицій, від надбань вітчизняної медичної науки та практики.

Науково-технічний прогрес значно збагатив можливості діагностики захворювань і вивчення особливостей функціональних порушень у хворій людини. Нинішнє лабораторно-технічне оснащення лікувальних закладів усе більше вклинюється між лікарем і пацієнтом, що призводить до зменшення контакту між ними. Ця обставина сприяє звуженню поля зору і втраті цілісного бачення хворого, деперсоналізації і навіть дегуманізації лікувального процесу. Уже створюються автоматизовані комп'ютерні технології, що дозволяють приймати діагностичні рішення на основі всебічного аналізу клініко-лабораторних даних, зіставлення різних часових зрізів хвороби та врахування її динаміки. Внаслідок надмірної технізації медицини настає девальвація ціни клінічного мислення. Невиправданим є сподівання на «комп'ютерний діагноз».. Адже ніяка штучна інтелектуальна система не в змозі вийти за межі тієї парадигми, яка формалізована в мові її програми. Тому основним фігурантом клінічної медицини, як і раніше, залишається медичний працівник із його живим мисленням, знаннями і досвідом, безмежними можливостями їх удосконалення й поповнення. Тим більше, що все частіше зустрічаються пацієнти з поліорганною патологією.

Мета навчання полягає не стільки в безперервному нарощуванні знань, скільки у формуванні здатності самостійно ці знання засвоювати та обновляти, ефективно використовуючи в професійній діяльності. Наша медична школа має унікальну можливість навчання біля ліжка хворого. У клініці студенти безпосередньо

спостерігають за пацієнтом, проводять діагностичну та лікувальну роботу під керівництвом викладачів, тобто йде передача майстерності клінічного мислення. Викладачі намагаються в навчальному процесі орієнтувати студента на розуміння суті справи, на узагальнення, систематизацію, самостійну роботу. Діагноз - це творчий акт, а не результат штучного інтелекту, який сам є продуктом людського мислення. Мислення, мудрість, талант – надбання тільки людини. Клінічне мислення формується в процесі самостійних спроб, намагання студента вирішувати клінічну задачу в реальних умовах стаціонара або амбулаторії. Тому слід прикладати максимум зусиль для використання можливостей контакту студентів з пацієнтами. У клініці студент має можливість переконатися, що прояви хвороби часто атипові. Різна реактивність організму, різна стать, вік і анатомічні особливості призводять до великого різноманіття індивідуальних симптомів захворювання. Викладач, виховуючи в студентів культуру клінічного мислення, повинен підкреслювати значення мистецтва обстеження для майбутнього медика, що сприяє розвитку уяви та творчості. Термін клінічне мислення вживається досить часто, однак він не має загальноприйнятого визначення; він може мати клінічний, логічний, дидактичний, етичний чи інші сенси. Клінічне мислення – це здатність охопити, проаналізувати і синтезувати всі дані про хворого, отримані різними шляхами, для встановлення індивідуального діагнозу, тактики надання йому допомоги. Клінічне мислення являє собою творчий процес, реалізований в рамках конкретної професійної діяльності. Саме на його розвиток ми повинні направляти основні психолого-педагогічні та дидактичні зусилля. Проблема якості формування клінічного мислення як основи компетентісно орієнтованих умінь і навичок майбутніх фахівців може бути вирішена за допомогою інноваційних освітніх технологій, що передбачають використання прийомів формування творчого, системного мислення, покликаного не тільки відтворювати отримані знання, але й вирішувати нестандартні завдання. Вирішення цієї проблеми передбачає не лише педагогічні, але й організаційно-методичні способи вдосконалення навчального процесу. На наше переконання, результати пізнавальної діяльності студентів найбільше залежать від рівня творчого мислення, яке поєднується з гнучкістю, з умінням застосовувати різноманітні способи розв'язання проблеми, з інтелектуальною допитливістю, наполегливістю, самостійністю, прагненням до пошуку й відкриття нового, здатністю до узагальнень. Процес розвитку професійного клінічного і творчого мислення майбутнього медика відбувається під впливом стимулюючих факторів, а саме: створення сприятливого навчального середовища, максимально наближеного до професійного, духовної взаємодії викладачів і студентів, творчої атмосфери, заохочення творчого підходу до вирішення проблем та нових ідей і думок, створення ситуацій для полеміки, дискусій, професійного творчого діалогу. Перед викладачами стоїть також завдання підняти рівень культури мови студентів, уміння грамотно спілкуватися, що також є ознакою загальної культури, освіченості та професіоналізму.

Таким чином, формування клінічного мислення розглядається як органічна частина становлення особистості майбутнього медичного працівника. Розвиток творчого мислення студентів, ефективне використання навчального часу занять, підвищення рівня знань і вмінь, отримання студентом результатів значною мірою через самостійну роботу, набуття ним власного досвіду, професійних навичок і є основними складовими розвитку творчого потенціалу особистості Лікар починається з розуміння свого професійного обов'язку, чуйності, співчуття і, врешті-решт, з елементарної порядності. Сьогодні, запозичуючи багато цінного із системи вищої медичної освіти західних країн, не слід забувати про одну незаперечну перевагу вітчизняної медичної школи: вона завжди навчала майбутніх медпрацівників логічно мислити, вмiла закликати їх до милосердя та співчуття.

УДК 377: 37.06

Бабяк Є. Я.

<https://orcid.org/0000-0003-4748-8587>

заслужений працівник культури України
викладач кафедри мистецьких дисциплін
КЗВО «Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради

МІЖНАРОДНИЙ КОВОРКІНГ, ЯК ПРИЙОМ ФОРМУВАННЯ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В СТРУКТУРІ НЕФОРМАЛЬНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Україна належить до багатонаціональних держав, а враховуючи реформування вищої освіти, для ефективної організації освітнього процесу, стратегічним є забезпечення соціально-комунікативних компетентностей здобувачів. Одним з таких проявів комунікативної творчої діяльності є міжнародний коворкінг, що характеризує гнучку організацію робочого простору і прагнення до спільноти резидентів масової комунікації.

В основі полікультурної неформальної освіти є усвідомлення культурної спадщини і глибокі знання історико-етнографічного розвитку того чи іншого етносу. Проблема розвитку духовності, зокрема, толерантного ставлення людини до свого оточення, дуже актуальна в наш час. Принципово важливим є усвідомлення необхідності навчитися жити у світовій спільноті, керуючись принципами толерантності. Зовні міжетнічна толерантність відбивається у витримці, самовладанні, здатності індивіда тривало виносити незвичний вплив іншої культури без зниження його адаптивних можливостей. Щодо етнічної толерантності, то «це відсутність негативного ставлення до іншої етнічної культури, наявність позитивного образу іншої етнокультури зі збереженням позитивного сприймання своєї власної. Це відсутність або ослаблення реагування на відмінність взаємодіючих етнічних культур» [1, с. 8].

В рамках освітнього процесу можливе впровадження коворкінгу в контексті імплементації співпраці між європейськими навчальними закладами.

Завдяки інтеграційному процесу, знань основ європейської культури є можливість обміняти навчально-практичним досвідом виконавської майстерності, від першоджерел майбутнім суб'єктам соціальної діяльності з метою поглиблення професійних компетентностей.

Метою впровадження міжнародного коворкінгу, як елементу неформальної освіти є обмін практичним досвідом міжкультурними надбаннями традиційної культури в галузі хореографічного мистецтва, знайомство з історією виконавської виразності, манери пластики та методики виконання рухових дій. Можливості методичних розробок в площині просторового розвитку міждисциплінарних освітніх компонентів в системі освітнього процесу. В ході роботи набуті навички дають можливість ввести в академічну частину уроку біля опори та на середині зали практичні напрацювання, як результат спільної діяльності двох учасників міжнародного проєкту коворкінгу, з метою збагачення, урізноманітнення уроків з дисциплін народно-сценічний танець та танець народів світу. З достеменною, чіткою розкладкою початкового вивчення того чи іншого па і до закінченої форми виконання руху, деталізованими, методичними наочно-практичними показами виконавської грамотності, манерності та характеру хореографічного твору, його композиційної побудови.

Коворкінг можемо кваліфікувати, як форму динамічного навчання, виокремлену неформальну освіту, яка сприяє всебічному розвитку здобувача, як в процесі

навчально-освітньої діяльності, так і в самостійному творчому житті. Адже стрімкий розвиток сучасного суспільства вимагає від фахівця постійного професійного самовдосконалення.

Очікуваними результатами міжнародного доробку, є зменшення домінуючої ролі викладача у навчальній діяльності, взаємодії учасників, спроби зробити навчання цікавішим, цілісним і практично орієнтованим, використовуючи нові методи навчання в освітньому процесі.

Мультикультурні виклики у сфері європейської інтеграції спонукають до досліджень, вивчення, взаємо обміну першоджерел самобутніх етнографічних фольклорних зразків, як феномену творчо-культурної спадщини.

Впродовж всього практичного шляху відслідковується певний алгоритм передачі інформації засобами творчого вираження, хореографічної образності та толерантності, вишуканості, демонстрації досконалості виконавської майстерності, спроможності передати зміст, що закладений в основу навчання.

Аналізуючи предмет дослідження коворкінг як міжетнічну толерантність, слід зазначити структурний підхід до цих явищ, які повинні бути системними, цілісними такими, що становлять певний плацдарм для європейської освіти та розвивають міжкультурні зв'язки навчальних закладів, які є фундаментом освіти, державності та спрямовані на збереження, примноження національних надбань.

Список літератури

1. Етнічна толерантність. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри: Енциклопедія за ред. Ю. І. Римаренка. – К. : Довіра, 1998. 912 с.

УДК 373.035

Баранцова І. О.

к.п.н., доцент,
доцент кафедри методики викладання германських мов
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

НАВЧАННЯ ФОНЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Провідні методисти у галузі навчання іноземних мов та викладачі-практики одноставно вважають важливим напрямом педагогічної діяльності викладача іноземної мови на всіх рівнях освіти формування фонетичних навичок – здатності правильно сприймати звуковий зразок, асоціювати його зі значенням та адекватно відтворювати [6]. Для студентів-філологів ЗВО сформовані фонетичні навички у складі міжкультурної компетентності дозволяють здійснювати компетентне міжкультурне спілкування. Майбутнім спеціалістам, чия професійна діяльність пов'язана з іноземною мовою, правильна вимова та розуміння мовлення, що звучить дозволяє фонетично коректно здійснювати професійну діяльність [4; 6]. Для фахівців з вищою освітою фонетичні навички набувають великого значення.

Фонетичний матеріал у теоретичному і практичному курсах фонетики вивчається у наступному обсязі:

1. Приголосні та голосні у різних фонетичних позиціях, поєднання приголосних, поєднання голосних, вимова граматичних форм слова;
2. Ритмічні моделі складних слів, групи слів з постійним і рухливим наголосом;
3. Злитість вимови слів у мові: ненаголошені слова та слова з ослабленим наголосом;

4. Закономірності синтагматичного членування, можливе розташування центру інтонаційної конструкції та його перенесення, інтонаційне оформлення речень у тексті.

Викладачі англійської мови мають безліч цікавих методичних ідей для роботи над фонетикою. Лідерство британських методистів у цій галузі безперечне. Наприклад, Тамара Джонс (Tamara Jones) пропонує використовувати для навчання фонетиці такі цікаві вправи, як ігри з картками, гумками, саморобні настільні ігри, фонетичне доміно, ігри у русі, інтонаційні сходи, ігри з чупа-чупсами, озвучування мультфільмів та інші [13].

Ці та інші подібні вправи впроваджуються в практику української освіти на всіх рівнях. В рамках практичного курсу фонетики використовуються і такі вправи, як промовляння прислів'їв, приказок, римовок, аудіювання коротких оповідань на тему уроку, прослуховування пісень [3]. Деякі викладачі для підвищення інтересу до англійської мови включають роботу над фонетикою ознайомлення студентів із британським, американським, австралійським варіантами вимови [2].

Франціс Стрендж (Francis Strange), що працює зі студентами з країн Південно-Східної Азії, навпаки, вважає, що слід навчати лише британському варіанту вимови. В своїй книзі з навчання вимови він записав 1200 слів англійської мови у своїй, досить цікавій системі транскрипції [5]. Ігрові вправи та країнознавчий компонент, безсумнівно, допомагають підтримувати у студентів мотивацію до вивчення англійської мови.

Список літератури

1. Ashby P. (2016) Phonetics in pronunciation teaching for modern foreign languages. Subject Centre for Languages, Linguistics and Area Studies Good Practice Guide, Retrieved from <https://www.llas.ac.uk/resources/gpg/408>

2. Davis J.F. (2009) Uni-Wissen Phonetics and Phonology: Optimize your exam preparation Anglistik/Amerikanistik. Klett Lerntraining, 295.

3. Jones T. (2015) Fifty Ways to Teach Pronunciation: Tips for ESL/EFL Teachers. Wayzgoose Press. 66.

4. Muñoz C. (2006) The Effects of Age on Foreign Language Learning: The BAF Project // Age and the Rate of Foreign Language Learning. Second Language Acquisition. Multilingual Matters Ltd. 503.

5. Strange F. (2011) Practical Words. Practical Pronunciation. An Easy Pronunciation Guide For ESL Students. Smashwords Edition. 66.

6. Szypra-Kozłowska J. (2014) Pronunciation in EFL Instruction: A Research-Based Approach. Second Language Acquisition: 82. Multilingual Matters. 485

УДК 378:373.3.011.3-051]37.091.32:78(043.2)

Барило С. Б.

к. п. н., доцент,

кафедри початкової освіти,

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Підготовка у вищих навчальних закладах майбутніх учителів початкових класів до педагогічної діяльності вимагає вирішення багатьох важливих завдань, серед яких одним із важливих є формування музично-естетичної компетентності.

В останні роки в педагогічній спільноті активно обговорюється питання компетентнісного підходу, і набуття студентами, що навчаються на педагогічних

факультетах ВНЗ відповідних компетентностей. У вітчизняній освіті посилюється інтерес щодо методів, форм та шляхів розвитку різних видів компетентностей майбутнього вчителя, який буде проводити уроки музичного мистецтва/мистецтва у НУШ.

У наукових джерелах часто під професійною компетентністю вчителя розуміють його здатність до практичної педагогічної діяльності; наявність критичного мислення, теоретичних знань, практичних умінь і навичок; спроможність здійснювати навчальні, виховні, розвивальні завдання, творчо й ефективно розв'язувати стандартні та проблемні ситуації, що виникають у навчально-виховній роботі в школі.

Музично-естетична компетентність учителя початкової школи це насамперед, обізнаність у галузі музичного мистецтва, вміння поєднувати в практичній діяльності художньо-естетичну творчість, знання з педагогіки, психології, естетики, готовність і здатність реалізовувати знання, уміння, навички, здобуті під час навчання у ВНЗ, а також підвищення рівня його професійної кваліфікації, творча самореалізація.

Формування музично-естетичної компетентності майбутнього вчителя здійснюється за рахунок інтеграції психолого-педагогічної підготовки (глибокого знання гуманітарних і спеціальних дисциплін, перш за все музичного мистецтва з методикою навчання) та виховання художньо-естетичного смаку, культури, творчого підходу до майбутньої педагогічної діяльності.

В структурі музично-естетичної компетентності можна виділити такі компетенції: мотиваційно-ціннісну, знаннєву, операційно-діяльнєву, оцінно-рефлексивну. До ключових компетенцій майбутнього вчителя, який буде проводити уроки музичного мистецтва/мистецтва в початковій школі можна віднести: ерудицію, культуру мовлення, педагогічний такт, артистизм, уміння формувати в учнів музичні знання, вміння, навички, інтерпретувати музичні твори, імпровізувати, а також застосовувати інноваційні концепції та методики музичного виховання, сучасні технології мистецької освіти, створювати на уроці проблемні ситуації, атмосферу зацікавленості, виховувати естетичний смак, культуру, почуття.

Формування музично-естетичної компетентності – це складний і довготривалий процес, в якому поєднуються теоретична та практична підготовки до майбутньої професійної діяльності. Це тривалий набутий досвід, що інтегрує глибокі музично-естетичні знання, практичні вміння й навички, спрямованість на здійснення музично-естетичного виховання в початковій школі. Музично-естетичні знання й досвід, отриманий під час проходження педагогічних практик у ВНЗ, розвинене художньо-творче мислення, інтерес до музичного мистецтва значно впливають на рівень естетичної й музичної культури та є основою для формування музично-естетичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

Список літератури

1. Дубасенюк О. А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності / О. А. Дубасенюк, Т. В. Семенюк, О. Є. Антонова. Житомир : Житомирський держ. пед. ун-т, 2003. 192 с.

2. Компетентність саморозвитку фахівця: педагогічні засади формування у вищій школі / [О. О. Біла, Т. Р. Гуменникова, Я. В. Кічук та ін.]. Ізмаїл : ІДГУ, 2007. 236 с.

3. Ревенко В. І. Художньо-естетична компетентність учителя як показник його професійної культури. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя, 2011. Вип. 14 (67). С. 206-212.

УДК 791.228:004.81]:7.03(06)

Бондаренко Н. А.

аспірантка

Київська державна академія декоративно-прикладного
мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука

Пасько О. М.

к.п.н., доцент, декан факультету дизайну

Київський національний університет технологій та дизайну

КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ОСВІТИ

Комунікаційний механізм інформаційної взаємодії в сучасному суспільстві, до якого включено мультимедіа як фактор розвитку суспільства, створює нові медіаефекти, що детермінують соціальну систему та систему освіти. В рамках інформаційної взаємодії для суб'єктів, які беруть участь в комунікаційному процесі освіти можна ввести термін «комуніканти», яким позначаються як ті, хто навчається, так і ті хто навчає [4].

У ряді наукових публікацій доведено, що в мультимедійній освіті велике значення має когнітивність. Це поняття пов'язано з пізнанням і здатністю до пізнання, що розвивається застосуванням мультимедіа. У широкому значенні термін «когнітивність» використовується для позначення міри пізнання або міри досягнення знання [2].

У вузькому значенні термін «когнітивність» використовується для позначення міри збільшення так званого «контекстного знання», тобто збільшення предметних знань у конкретних областях, де фігурують такі поняття, як знання, уміння чи навчання (освіта, інформатика) [2].

Об'єднання понять «когнітивність», «синтактика» та «семантика» дозволяє формалізувати об'єктивно-смысловий бік дисциплін, що вивчаються, і формувати оцінки результату навчання як результату процесу пізнання. Таке об'єднання дозволяє проводити оцінку навчального матеріалу як семантичної конструкції, за критеріями: оперативності, цілісності та зручності її сприйняття тими, хто навчається.

Поняття «когнітивна семантика» можна інтерпретувати як напрямок, що вивчає вплив форми мультимедійної подачі навчального матеріалу студенту для змістового посилення його пізнавальної здатності сприймати та освоювати навчальну інформацію.

Інформацію щодо видів передачі поділяють на такі основні групи: візуальна символічна (мовна) інформація; візуальна образна інформація (ілюстративна чи когнітивна); візуальна паралінгвістична інформація; звукова мовна інформація (лінгвістична); звукова паралінгвістична інформація; контекстна інформація лише на рівні підсвідомості; тактильна інформація на основі механічної дії [1, 2].

Інформацію за видами сприйняття поділяють на директивну та асоціативну. Директивна інформація передає цілісні інформаційні об'єкти, легко інтерпретовані одержувачем інформації та не потребують додаткової обробки. До такого виду інформації можна віднести: наказ директора підлеглому, зображення відомого об'єкта, відоме слово, формалізована умова відомої задачі. Засоби мультимедіа можуть представляти директивну інформацію.

Асоціативна інформація передає інформаційні об'єкти, що інтерпретуються неоднозначно та потребують додаткового аналізу від одержувача інформації. Найчастіше використовується метод порівняння з відомими образами, стереотипами чи асоціаціями. Асоціативну інформацію можна визначити як інформацію, сприйняття якої засноване раніше засвоєної інформації або асоціаціях про неї. До такого виду інформації може бути віднесено: нерозбірлива мова, зображення невідомого об'єкта, фрагмент незрозумілого зображення, зображення чи

повідомлення, що передає поєднання відомого з невідомим, невідоме слово. Засоби мультимедіа можуть представляти асоціативну інформацію.

Інформацію за видами розуміння поділяють на сигніфікативну, асоціативну і контекстну (підсвідому). Сигніфікативна трактується однозначно з допомогою словників [3]. Асоціативна інформація припускає неоднозначність трактування. Крім того, асоціативна інформація може засвоюватися на основі рефлексії та саморефлексії. Контекстна інформація дає результат, але процес її отримання незрозумілий здобувачу знань. Вона часто трактується як поведінкова реакція, що несподівано виникає, «впливає» з підсвідомості, але при цьому вона служить ініціацією формування нового поняття, нової ідеї.

Засоби мультимедіа можуть представляється всі три види інформації. Контекстна інформація часто демонструється в інтенсифікованих мультимедійних потоках.

При мультимедійному навчанні з процесу комунікації часто випадає текст, який зазвичай сканується оком. Подання освітньої інформації інших знакових і символічних формах вимагає мобілізації когнітивних способів розуміння дійсності. Визначальною умовою «переведення» інформації з однієї знакової моделі до іншої стає когнітивний механізм асоціативного зв'язку, що забезпечує збіг смислових та образних полів комунікантів.

Особливість асоціативного сприйняття полягає у неоднозначності сприйняття. Мультимедійна освітня модель не призведе до однакового сприйняття рослини всіма хто навчається. Кожен здобувач представить мультимедійний образ по-своєму.

Когнітивістика або когнітологія – міждисциплінарний науковий напрямок, що поєднує теорію пізнання, когнітивну психологію, нейрофізіологію, когнітивну лінгвістику та теорію штучного інтелекту. У цьому напрямі спільно використовуються комп'ютерні моделі, взяті з теорії штучного інтелекту, та експериментальні методи, взяті з психології та фізіології вищої нервової діяльності, для розробки точних теорій роботи людського мозку.

Список літератури

1. Машбиць Ю. Основи нових інформаційних технологій навчання / Авт. колектив Ю. Машбиць, О. Гокунь, М. Жалдак та ін. / Інститут психології імені Г. Костюка АПН України. – К. : ІЗМН, 1997. – 264 с.

2. Сікорський П. І. Комп'ютерні технології навчання: сутність та особливості впровадження / П. І. Сікорський // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 4. – С. 29-36.

3. Шевчук І. Б. Тлумачний словник основних понять і термінів програмування / І. Б. Шевчук. – ЛДФА, Львів: Видавництво ВТЗНВ, 2013. – 45 с.

4. Tsvetkov V. Worldview Model Result of Education // World Applied Sciences Journal. 2014.31(2).pp. 211-215.

УДК: 378; 37.011.3-51:37:09 (043.2)

Діхтяренко С. В.

викладач-стажист кафедри теорії та
методики дошкільної освіти,

Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

СУПРОВІД ЯК ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Проблема розвитку кадрового потенціалу – одна з найважливіших, найактуальніших у сучасній дошкільній освіті, яка завжди була у центрі уваги, натепер вимагає нових стратегічних цілей для її вирішення. Насамперед це

передбачено в чинних нормативно-правових документах (Закон України «Про вищу освіту» (2014), Закон України «Про дошкільну освіту» (2001), у яких зазначено, що пріоритетною необхідністю є реалізація ефективного педагогічного супроводу, зокрема задля особистісного зростання суб'єктів освітнього простору [4; 5].

Метою статті є схарактеризувати феномен «супровід», види супроводу, висвітлити його роль в освітньо-виховному процесі закладів вищої освіти.

Вважаємо за потрібне насамперед з'ясувати сутність поняття «супровід».

Звернення до словникових джерел виявило, що поняття «супровід» визначається як «те, що супроводить яку-небудь дію, явище... товариство, оточення; група людей, яка супроводжує когось» [9, с. 457]; «дія зі значенням супроводжувати, супроводити; те, що супроводить якусь дію, явище; поєднання дії з іншою, побічною дією; додавання чогось до чогось, доповнення до чогось» [2].

Питання супроводу було предметом дослідження багатьох учених (Г. Беленька, Л. Березовська, А. Богуш, Л. Калмикова, Н. Гавриш, І. Рогальська-Яблонська та ін. Дослідниками виокремлено різні аспекти супроводу, як-от: професійно-мовленнєвий (Є. Климов, В. Омельяненко, Т. Симоненко); комунікативно-мовленнєвий (А. Богуш, Л. Березовська); науково-методичний (Т. Сорочан, О. Савченко, О. Часнікова); психолого-педагогічний (Ю. Руденко); соціально-педагогічний (І. Кухарьов, А. Кузьмінський, І. Печенко); психологічний (Г. Бардієв, В. Кузьменко, І. Мамайчук).

За В. Зінченком супровід – це «система професійної діяльності психолога, що забезпечує створення соціально-психологічних умов для успішного навчання і психологічного розвитку дитини в ситуаціях взаємодії» [3, с. 15 – 17]. А. Богуш виокремила основні пріоритети супроводу, зокрема такі, як-от: навчання вибору, створення орієнтаційного поля розвитку, зміцнення внутрішнього «Я» цілісності особистості» [1, с. 221].

На думку Т. Коростіянець, супровід полягає у «спільних діях (система, процес, вид) людей один щодо одного в їхньому соціальному оточенні, що здійснюються ними одночасно в часі і просторі й відповідає ролям, які їм властиві» [7, с. 111 – 112]. Авторка рекомендує перелік етапів та напрямів супроводу студентів, серед яких такі (див.рис. 1) [7, с. 112].

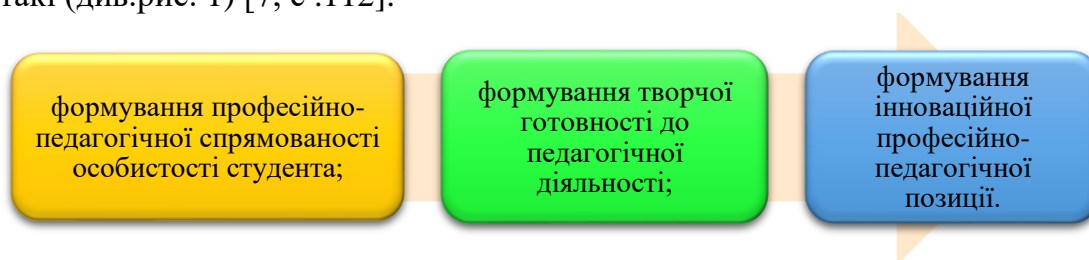

Рис. 1. Етапи та напрями супроводу студентів [7, с. 112]

На рис. 1, авторка відображає три етапи та напрями супроводу, кожний із яких, вміщує різні цілі, які певним чином конкретизуються у вигляді комплексу конкретних завдань, і відбивають специфіку змісту супроводу» [7, с. 112].

Існує безліч видів супроводу, окремо виділяють такі, як-от (див. табл. 1).

Як бачимо, на табл. 1. відображено різні види супроводу, а саме: педагогічний, психолого-педагогічний, науково-методичний, професійно-мовленнєвий, комунікативно-мовленнєвий. Найбільш позиціонований у педагогіці та психології – це психолого-педагогічний супровід. Звернемося до більш глибокого розкриття сутності цього поняття. Здебільшого тлумачення цього поняття майже не зустрічається в термінологічних джерелах, тому розглянемо в наукових розвідках.

Види супроводу

1.	Т. Коростіянець	педагогічний супровід – це «багаторівнева і поліморфна взаємодія, основна функція якої полягає у стимулюванні тієї індивідуальної сукупності особистісно значущих потреб, суб'єкта освітньої діяльності, яка зумовлює його самореалізацію» [7, с.114].
2.	Т. Теличко	психолого-педагогічний супровід – це «надання допомоги, підтримка в ухваленні рішення, у складних ситуаціях професійного вибору на основі вивчення їхніх інтересів, потенційного поля розвитку, особливостей взаємодії суб'єктів освітнього процесу» [11, с.88].
3.	Т. Сорочан	науково-методичний супровід – це «професійна взаємодія суб'єктів педагогічної діяльності щодо спільного опанування інновацій» [10, с.34]
4.	І. Кісельова	професійно-мовленнєвий супровід – це «багатоаспектний процес взаємодії, співробітництва і діяльності педагога зі студентами, що сприяє професійному зростанню, становленню й розвитку» [6].
5.	А. Богуш	комунікативно-мовленнєвий супровід – це «багатокомпонентне поняття, яке обіймає взаємопов'язаний цикл психолого-педагогічних мовознавчих та фахових методичних дисциплін, спрямованих на розвиток і формування професійного українського мовлення майбутніх фахівців і вихователів з урахуванням мовної специфіки регіону та мовленнєвого середовища ЗДО» [1, с. 221].

Так, Н. Мирончук розглядає психолого-педагогічний супровід студентів, як «консультування, мотивування, психологічна підтримка та надання необхідної психолого-педагогічної допомоги з урахуванням соціальної ситуації розвитку студентів, їх потреб, інтересів, бажань, завдань професійно-педагогічної стратегії» [8, с. 4]. Т. Теличко виокремлює комплекс чинників, щодо реалізації цього процесу, зокрема такі:

- формування мотивації педагогічної діяльності, актуалізація та збагачення досвіду вихователя (стажування, курси підвищення кваліфікації);
- організація взаємодії психолога із вихователями ЗДО (забезпечення рефлексії професійної діяльності);
- організація методичного супроводу – створення програми самоосвіти (школа Молодого вихователя), оволодіння освітніми технологіями (тренінги, коучинг-консультації);
- організація системи комплексного супроводу вихователя;
- розроблення та впровадження інформаційних, методичних посібників [11, с. 89].

Вивчаючи проблему педагогічного супроводу студентів у закладах вищої освіти, Т. Коростіянець подає зміст психолого-педагогічного супроводу підготовки майбутніх фахівців. З'ясуємо їх:

- використання адаптивної системи навчання в поєднанні з індивідуальною траєкторією навчання, модульно-рейтинговою системою;
- організація освітньо-пізнавальної діяльності, яка передбачає виконання проєктів і рішення навчальних проблем інтерактивними методами;
- застосування колективно-групових форм навчання із постійною психологічною підтримкою;
- використання освітніх технологій, адаптованих до особистості студента;
- реалізація системи підтримки талановитих студентів (олімпіади, проєкти, банк даних обдарованих студентів, фіксація їх досягнень) [7, с. 113].

Підсумовуючи вищезазначене, доходимо висновку, що супровід – це особливий вид допомоги, який базується на міжособистісних взаєминах між викладачем та студентами, під час якого студенти вирішують особистісно-значущі потреби, що стимулює майбутніх фахівців до саморозвитку та самореалізації. Отже, супровід

сприяє ефективному формуванню професійної компетентності, що безпосередньо пов'язана із підготовкою кадрів та якістю освітніх послуг.

Список літератури

1. Богуш А. М. Комунікативно-мовленнєвий супровід професійно спрямованого мовлення майбутніх фахівців дошкільної освіти. Зб. наук. пр. *Педагогічні науки*. 2014. Вип. 65. С. 220-224.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997, 376 с.
3. Зінченко В. М. Організація психолого-педагогічного супроводу дитини в умовах дошкільного закладу. *Дошкільна освіта*. 2004. №1. С. 15-17.
4. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. (Дата звернення: 07.03.2023).
5. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>. (Дата звернення: 07.03.2023).
6. Кісельова О. І. Педагогічні умови реалізації комунікативно-мовленнєвого супроводу розвитку професійного українського мовлення майбутніх логопедів. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/journals/2011/NiO_8_2011/ped/Kysel.htm
7. Коростіянець Т. П. Педагогічний супровід студентів в освітніх установах педагогічної вищої школи. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 12. Т.1. 2019. С. 111-114.
8. Мирончук Н. М. Педагогічний супровід майбутніх викладачів вищої школи у процесі професійної підготовки. *Нові технології навчання: наук.-метод. зб.* Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2016. Випуск 89. Частина 2. С. 127-131.
9. Новий тлумачний словник української мови. Т.4. К.: Аконіт, 1999, с. 457.
10. Сорочан Т. Співтворчість – одна з ознак технології науково-методичного супроводу. м-ли наук-практ конф. *Активізація творчого потенціалу учнівської молоді в контексті глобалізації освіти*. 2012. С. 34-40.
11. Теличко Т. В. Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Вип. 73. Том 2. 2020. С. 88-91.

УДК 37.017:37(09).37.068

Дегтерьова В. А.

аспірант кафедри педагогіки та психології
Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Султанова Н. В.

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки та психології
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Питання формування національної самосвідомості учнівської молоді повстає сьогодні, як один з важливих й актуальних аспектів в суспільстві та в освіті. Досліджуючи та аналізуючи наукову, історичну літературу, архівні та законодавчі документи щодо репрезентованого питання, можна стверджувати, що процес формування національної самосвідомості молодого покоління зазнав значних

викривлень та деформацій і тому потребує термінового та ретельного вивчення аби в майбутньому уникнути критичних похибок, драматичних наслідків, гострих конфліктних ситуацій.

Національна самосвідомість, то є усвідомлення, розуміння особистістю свого власного «Я-образу», власної приналежності особистості до конкретної держави, певного суспільства, ототожнення себе з українською нацією, українським народом, історією, культурою і т. д. [4].

Національна самосвідомість не є вродженою характеристикою особистості, вона формується в процесі навчання, виховання, соціалізації. На превеликий жаль, нашим дітям дісталася в спадщину «пострадянська ідеологія» цілих поколінь, що мало певний негативний вплив на формування національної самосвідомості. Але сьогодні час відродження, поновлення, період змін та реконструкцій.

Позашкільні заклади освіти являються невід'ємною складовою освіти відповідно до законодавчої бази України (Конституція України [5, ст. 23; ст. 53; ст. 54], Законів України «Про освіту» (2017) [2, ст. 4; ст. 10; ст. 14], «Про позашкільну освіту» (2000) [3].

У позашкільних закладах освіти здобувають знання майже кожна третя дитина шкільного віку, а це складає доволі суттєву кількість вихованців [1]. Тому, значна роль у вирішенні проблем щодо формування національної самосвідомості учнівської молоді покладається сьогодні на заклади позашкільної освіти, так як репрезентовані установи мають достатньо суттєву історичну спадщину, значний потенціал, ціннісний теоретичний та практичний досвід, сприятливі умови, кваліфікованих спеціалістів, які завжди являються активними суспільно-громадськими членами суспільства, патріотами рідної Батьківщини та використовують сучасні технології, різноманітні інноваційні методи, форми та засоби діяльності.

Заклади позашкільної освіти відіграють не абияку роль у всебічному розвитку вихованців, задовольняють різнобічні потреби дітей у навчанні, поглибленні знань, удосконаленні вмінь та навичок, конструктивній комунікації, розвитку соціальних компетентностей, самовизначенні, самореалізації тощо.

Діяльність педагогів позашкільних закладів освіти організована на засадах передових українських педагогічних діячів та на принципах дитиноцентризму, доступності, системності, всебічного розвитку, гуманізму, демократизму, поваги, співпраці, духовності, загальнолюдських цінностей і т. д. [2].

Якщо в особистості не сформована національна самосвідомість, то така людина є байдужою до всіх аспектів функціонування суспільства та державотворення: політично-економічного, соціально-громадського, морально-правового, історично-культурного, ціннісно-етичного та інших аспектів [6].

Тільки людина зі сформованою національною самосвідомістю буде мати стійкі принципи, власні погляди, патріотичні почуття, активну життєву позицію, буде відстоювати права і свободи свої власні та держави в цілому, буде мати прагнення зробити своє майбутнє, а отже і майбутнє України світлим, квітучим, прогресивним, успішним.

Тому питання формування національної самосвідомості заслуговує на ретельну увагу, посідає одне з важливих місць не лише в освіті та в суспільстві загалом, вимагає активного розвитку, а заклади позашкільної освіти заслуговують на підтримку держави, подальший розвиток та функціонування.

Список літератури

1. Биковська О., Громовий В. Позашкільна освіта: концептуальні засади в умовах реформування системи освіти України. Освітня політика. Портал громадських

аспектів. 2015. <http://education-ua.org/ru/articles/435-pozashkilna-osvita-kontseptualni-zasadi> (дата звернення 27.02.2023).

2. Законів України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII Освіта України: нормативно-правові документи: збір. нормат. док. К. : Міленіум, 2001.

3. Законів України «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 р. № 1841-III Освіта України: нормативно-правові документи: збір. нормат. док. К. : Міленіум, 2001.

4. Іващенко К. Енциклопедія Сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-71054> (дата звернення 03.02.2023)

5. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-вр : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України, 28 червня 1996 р. К. : 2002. 87 с. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> (дата звернення 16.02.2023)

6. Формування національної самосвідомості на засадах народної педагогіки. URL: 5c19ddddd1808b6c9e9d18db714d20a2.docx (дата звернення 04.02.2023)

УДК 372.464

Іовхімчук Н. В.

канд. філол. наук, доцент кафедри теорії і
методики початкової освіти

Волинський національний університет
імені Лесі Українки

Яковлева А. В.

магістр,

Волинський національний університет
імені Лесі Українки

ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Вдосконалення навичок говоріння залежить від системної організації навчального процесу, в основі якого чітко окреслена технологія застосування методів, прийомів та засобів, що ґрунтуються на нових досягненнях лінгводидактики: М. Пентилюк, К. Плиско, М. Стельмахович. Під час говоріння «думка мовця кодується за допомогою акустичних комплексів – слів, словосполучень, речень, які вимовляються і звучать [1, с. 72]». Тому необхідно дотримуватися фонетичних, орфоепічних, лексичних, синтаксичних та інших норм, які дозволяють формулювати думку, використовуючи найточніші вербальні одиниці.

Навчання говоріння базується і на запропонованих М. Стельмаховичем принципах емоційності, що допомагає підліткові створювати висловлювання на основі «єдності його думки, серця й розуму [3, с. 23]», регулювати психічні процеси, та культуровідповідності, що передбачає дотримання лексичних, граматичних і стилістичних норм української літературної мови, а також правильної вимови звуків і вживання нормативних наголосів у словах. Відповідно до принципу культуровідповідності вчитель удосконалює вміння учнів спілкуватися, бути толерантними й коректними в стосунках, володіти діалогічним і монологічним мовленням, дбати про збагачення своєї лексики.

Удосконалення навичок говоріння залежить саме від пояснювально-доказової розповіді вчителя, що викликатиме інтерес, спонукатиме учнів до активного мислення. Необхідно зазначити, що метод розповіді – це основний метод оволодіння учнями спеціальним понятійним апаратом, засвоєння якого сприятиме вмінню правильно й точно висловлювати думки, коректно спілкуватися.

Ураховуючи вікові особливості молодших школярів, система вправ з удосконалення навичок говоріння передбачає комунікативні ігри, що, забезпечують логічну побудову висловлювань, оволодіння засобами вираження мовленнєвого етикету; ситуативні завдання, за допомогою яких учитель спонукає учнів до роздумів, збагачує словниковий запас школярів; інсценування згідно з характеристикою осіб, описом місць, часу подій і змістом діалогу; проведення дискусій, що формує вміння аналізувати, відстоювати свою точку зору, накопичує мовленнєвий досвід учнів.

На активізацію процесу говоріння впливають творчі конкурси, мікрОВиступи на задану тему, виступи-імпрОВізації, самоаналіз, інтерв'ю як специфічний різновид бесіди, інсценізація уривків казок, вивчення віршів тощо, адже забезпечують комплексність засвоєння лексичного, граматичного й вимовного аспектів процесу говоріння. Удосконалення навичок вільного вираження думок у різних ситуаціях забезпечується й проведенням дискусій, що допомагають виявити ставлення учнів до змісту обговорюваного питання, переконливо аргументувати позицію, ураховувати думку співрозмовника, аналізувати явища, події, моделювати й контролювати поведінку. Звертаємо увагу на використання технології групового навчання, що дає змогу творчо планувати висловлювання відповідно до задуму, міркувати над проблемою, переконувати інших, знаходити інформацію до теми, аналізувати її, виділяти головне й другорядне, користуватися невербальними засобами комунікації, формулами мовленнєвого етикету відповідно до ситуації спілкування, оцінювати й редагувати висловлювання, удосконалюючи зміст, спонукати до інтелектуальної дії співрозмовника. Для вдосконалення навичок говоріння учнів початкових класів не менш важливим є застосування засобів навчання, що, на думку Е. Палихати, повинні: однозначно, оглядово й естетично відображати суттєве; описувати ситуацію спілкування таким чином, щоб співрозмовникам неможливо було не говорити; мати методичну основу; подаватися зрозуміло й доступно; слугувати реалізації мети навчання процесу діалогування; бути науково обґрунтованими; досягати максимально високої методичної ефективності при мінімальних економічних затратах [2, с. 157].

Мультимедійні технології дають змогу здійснювати поєднання в одному програмному продукті різноманітних видів інформації: традиційних (тексти, таблиці, ілюстрації, фото тощо) й оригінальних (звук, музика, фрагменти відеофільмів, анімація та інші ефекти), що дозволяє стимулювати комунікативну й пізнавальну активність учнів у процесі говоріння.

Отже, широке застосування нових технологій уроку ставить низку вимог до вчителя, серед яких не тільки формування пізнавальних і креативних якостей особистості, а й вміння організовувати роботу з використанням нових методів, прийомів та організаційних форм, що забезпечили б результативність у формуванні мовленнєвих умінь і навичок учнів для активної комунікації в різних життєвих ситуаціях.

Список літератури

1. Захлюпана Н.М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 250 с.
2. Палихата Е. Рідна мова. Уроки усного діалогічного спілкування. 5 – 9 класи. Матеріали факультативних занять з діалогічного мовлення. 8-9 класи : кн. для вчителя. Тернопіль: ТДПУ імені Володимира Гнатюка, 2002. 143 с.
3. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / за ред. М. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2003. 149 с.

Квітка Р. П.

Козелецький ліцей № 3, Козелецької селищної ради
Чернігівського району, Чернігівської області

СТОРИТЕЛЛІНГ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ, ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Демократичні зміни, що відбуваються в суспільстві, позначаються і на завданнях шкільної освіти. Вирішення сучасних проблем удосконалення освіти пов'язано з переходом до розробки інноваційної технології, яка має базуватися на підвищенні рівня пізнавальної активності учня, перенесення акцентів з процесу відтворення на процеси розуміння й мислення [2, с. 146].

Пріоритетним напрямом реформування системи початкової освіти, визначеним Л. Гриневич, є оновлення змісту освіти, зокрема в початковій школі. Школа має готувати учнів до життя, що можливо, на думку міністра освіти і науки України, через формування в школярів умінь критично мислити, працювати у команді, розв'язувати проблеми, самостійно шукати, аналізувати інформацію [6, с. 163].

Однією з інноваційних технологій, що допомагає учню не тільки засвоїти певний обсяг знань, а й сприяє розвитку його особистісних якостей, є технологія формування та розвитку критичного мислення засобами сторітеллінгу [2, с. 146].

Серед науковців, які досліджують сторітеллінг як технологію управління людьми, варто назвати іноземних авторів: А. Новічкову, Ю. Воскресенську, Ю. Герасименко, О. Тодорову, Ш. Каллахана, Ф. Сіссоко, П. Сміта [5, с.43].

Поняття критичного мислення досліджується у роботах Дж. Андерсон, К. Баханова, Дж. Браус, М. Векслер, В. Мисан, О. Пометун, Н. Поспелова, Р. Стернберга, Л. Терлецької, С. Терно, О. Тягло, Д. Халперн та ін [6, с. 163].

Освітня технологія критичного мислення – це сукупність різноманітних педагогічних прийомів, які спонукають учнів до дослідницької творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними матеріалу, узагальнення одержаних знань. Ця технологія допомагає готувати дітей нового покоління, які вміють розмірковувати, спілкуватися, чути та слухати інших. При запровадженні цієї технології знання засвоюються набагато краще, адже ця технологія розрахована не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошук її вирішення [1, с. 316].

Критичне мислення – це процес аналізу, синтезування й обґрунтування оцінки достовірності/цінності інформації; властивість сприймати ситуацію глобально, знаходити причини і альтернативи; здатність генерувати чи змінювати свою позицію на основі фактів й аргументів, коректно застосовувати отримані результати до проблем і приймати зважені рішення. Саме завдяки критичному мисленню традиційний процес пізнання знаходить індивідуальність і стає свідомим, безперервним та продуктивним. Новаційна значущість технології критичного мислення простежується у характері взаємовідносин всіх учасників педагогічного процесу. По-перше, на уроці створюється особлива атмосфера взаємодовіри та взаємоповаги. По-друге, використовуються стилі спілкування на основі партнерства та захоплення спільною творчою діяльністю [7, с. 27 – 28].

Сьогодні вже неможливо навчати традиційно: у центрі навчально-виховного процесу має бути учень. Від його творчої активності на уроці, вміння доказово міркувати, обґрунтовувати свої думки, вміння спілкуватися з учителем, учнями класу, залежить успіх у свідомому опануванні шкільної програми. Розвиток критичного мислення – це дуже важливий аспект не лише у навчанні, а і в повсякденному житті, де герої є реальними, а їхні вчинки – це дії твої і твоїх дітей [8, с. 50 – 53].

Критичне мислення є досить складним процесом творчої переробки інформації, пов'язаної з її усвідомленням, переосмисленням такої діяльності. Однією з технологій розвитку критичного мислення є сторітеллінг.

Сторітеллінг (від англ. зіогу – історія, – розповідання, оповідання) як технологія в зарубіжній літературі трактується по-різному. Однак усі дослідники зазначають, що історія є одним із найбільш ефективних способів передачі знань, оскільки вона дає можливість людям її почути, дійти власних висновків. Розробляючи свій метод, керівник врахував відомий психологічний фактор: історії більш виразні, цікаві та легше асоціюються з особистим досвідом, ніж правила або директиви. Вони краще запам'ятовуються, їм надають більшого значення та їх вплив на поведінку людей сильніший [5, с. 43].

В порадику для вчителів НУШ дається наступне визначення: сторітеллінг (англ. Storytelling, «розповідання історій») – це мистецтво захоплюючої розповіді. Ця методика була розроблена та успішно випробувана на особистому досвіді Девідом Армстронгом, головою міжнародної компанії Armstrong International.

Сторітеллінг – технологія створення історії та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача. Отже, сторітеллінг – це розповідь історій.

Мова – це складний психологічний процес, який неможливо оцінювати, розвивати окремо від мислення або сприймання. Розповідь історій – процес емоційний, захоплюючий, який добре запам'ятовується. Отже, сторітеллінг як вигадка казок, історій добре підходить для формування усного мовлення учнів [3, с. 109].

Сторітеллінг як спосіб передачі інформації та знань, а також спонування до бажаних дій за допомогою повчальних історій можна ефективно застосовувати для формування та розвитку інституційної пам'яті - здатності організації зберігати, нагромаджувати та відтворювати неформалізовані та формалізовані організаційні знання, які узагальнюють її досвід, традиції та формують компетенції організації [4, с. 54].

Гарна, вмотивована історія завжди несе в собі кілька ключових «інгредієнтів»: емоції, співпереживання слухача і, звичайно, сенс, заради якого історія звучить. Емоції допомагають краще сприймати та запам'ятовувати матеріал. Співпереживання дозволяє співвідносити історію зі своїм досвідом і тримати увагу слухача. У сенсі закладена суть, тобто головна ідея оповідача або висновок, який повинен зробити слухач. Історії активізують наше образне мислення, «включають» емоційні центри в головному мозку, тому повідомлення, які ми чуємо, краще запам'ятовуються [5, с. 45].

Сторітеллінгом зацікавлені і педагоги, і психологи у всьому світі, оскільки пояснення матеріалу у формі розповіді історій розвиває в учнів уяву, логіку та підвищує рівень культурної освіти. Історії дозволяють розповісти про те, як приймаються рішення та будуються стосунки. Через обмін історіями, вибудовуючи емоційні зв'язки, учні та вчителі створюють правильні й більш якісні взаємостосунки.

Види сторітеллінгу:

– Культурний – розповідає про цінності, моральність та вірування.
– Соціальний – розповідь людей один про одного (можна розповісти дітям історії з життя відомих людей, що може стати для них прикладом для побудови свого життя).

– Міфи, легенди – вони відображають культуру й нагадують нам, чого в житті слід уникати аби бути щасливим.

– Jump story – всі люблять слухати історії про містичних істот, коли неочікуваний кінець змушує підстрибнути на стільці від страху. Такі історії допомагають подолати власні страхи.

– Сімейний – сімейні легенди зберігають історію наших пращурів. Ці історії передаються з покоління в покоління та мають повчальний характер.

– Дружній – ці історії об'єднують друзів, оскільки вони згадують про певний досвід, який вони пережили разом.

– Особистий – особисті історії розповідають про власний досвід та переживання. Це важливий вид сторітеллінга, оскільки подібні історії допомагають зрозуміти себе, і почати розвиватися [3, с. 110].

Сучасне підрастаюче покоління спілкується, переважно, у віртуальному світі. Тому реальне спілкування стає мистецтвом, якому потрібно навчати знову. Для цього чудово підходить метод «сторітеллінгу». Сторітеллінг – це творча розповідь. На відміну від фактичної розповіді (переказу, опису по пам'яті), яка ґрунтується на роботі сприймання, пам'яті, відтворювальної уяви, в основі творчих розповідей лежить робота творчої уяви. Обов'язковими компонентами такої розповіді мають бути самостійно створені дитиною нові образи, ситуації, дії. При цьому учні використовують свій набутий досвід, знання, але по-новому комбінують їх [3, с. 111].

Як створити справжню історію. Потрібно виконати 7 кроків:

1. Визначте тему й мету, в залежності від цього подумайте, яка історія можлива.

2. Придумайте ряд подій, які трапляються (сюжет), та як вони висвітлять навчальний матеріал.

3. Визначтесь з героєм історії. Придумайте йому ім'я, зовнішність, звички, риси характеру, як він буде діяти в тих обставинах, що ви створили для нього.

4. Напишіть перший варіант історії.

Експозиція. Жив був _____. Де? Коли? Скільки часу? З ким?

Зав'язка. Одного разу _____. Що раптом трапилось?

Розвиток подій. _____. Перерахуйте всі події, які будуть описані.

Подумайте, які емоції мають у цей час відчувати слухачі. Напишіть, як змінювався герой впродовж історії.

Кульмінація. _____. Напишіть, яка подія стала «вирішальною».

Розв'язка. _____. Напишіть, чим все завершилося. Як змінився герой, що він зрозумів.

Висновок. _____. Чому нас вчить ця історія? Мораль, теорія,

5. Придумайте інтригу, пастку. Доберіть потрібні метафори. Запишіть оновлений варіант історії.

6. Прочитайте історію, внесіть остаточні правки. Якщо Ви оцінюєте історію, як нецікаву, робіть ці кроки стільки разів, скільки потрібно для «кристалізації» історії [3, с. 112].

Отже, застосування сторітеллінгу як технології розвитку критичного мислення під час вивчення навчальних дисциплін як на уроках, так і в позакласній роботі, створює додаткову мотивацію до навчання. Учні добре засвоюють матеріал, тому що це їм цікаво. Зазначена технологія стимулює загальну активність учнів, сприяє створенню плідного освітнього середовища, й утвердження системного характеру навчання та самонавчання. Сторітеллінг розвиває критичне мислення і прагнення до творчості та саморозвитку; формує бажання і здатність самостійно вчитися. Навчити учнів створювати власні тексти – нелегка, клопітка й наполеглива робота, яка передбачає сумісну творчу співпрацю педагога й школяра.

Список літератури

1. Карпенко А. А. Технологія критичного мислення як засіб розвитку обдарованості молодших школярів. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2015. № 125. С. 316-318.

2. Лебедева Л. В. Розвиток критичного мислення учнів початкової школи на уроках читання. Таврійський вісник освіти. 2013. № 2. С. 146-150.

3. Нова українська школа: поради для вчителя (навчально-методичний посібник). Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області. Чернівці. 2018. 126 с.

4. Новичкова А. В. Сторітелінг як сучасний інструмент розподілу персоналом. Наукознавство. 2014. № 6 (25). С. 54-59.

5. Оргієць О. Застосування організаційного сторітелінгу як інструменту збереження інституційної пам'яті в системі державної влади. Державне управління та місцеве самоврядування. 2017. №. 1. С. 42-48.

6. Скворцова С. Розвиток критичного мислення в учнів початкової школи на уроках математики. Науковий вісник Миколаївського національного університету. № 2 (53). травень 2016. С. 163-167.

7. Терно С. О. Світ критичного мислення: образ та мімікрія. Історія в сучасній школі. 2012. № 7-8. С. 27-39.

8. Тягло О. В. Критичне мислення: навч. Посібник. Харків: Основа, 2008. 187 с.

УДК 378:37.02+37.04:811.111

Кецик-Зінченко У. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У РІЗНОРІВНЕВИХ ГРУПАХ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ЗВО

Однією з поширених проблем у викладанні іноземної мови є підготовка та проведення практичних занять у різнорівневих групах немовних факультетів вишів з урахуванням особливостей усіх учасників навчального процесу. Ігнорування факту різнорівневості та орієнтація на середнього студента, як правило, не вирішує проблему і призводить до втрати інтересу і мотивації як з боку тих, хто перебуває над рівнем знань, так і під ним.

Оскільки студенти в усіх групах вивчення іноземної мови мають різний рівень мовленнєвої компетенції та сформованості навичок читання, письма, аудіювання та усного мовлення, то всі групи можна вважати до певної міри різнорівневими [1]. Інші науковці вбачають різнорівневність у наявності в групі студентів з різними рівнями володіння мовою від початкового А1 до просунутого С1. Крім того, значну роль у процесі оволодіння мовою відіграють попередній досвід навчання, отриманий студентом, його індивідуальні особливості, здібності, мотивація, цілі, інтереси, кругозір, стиль навчання, знання інших мов, тощо.

Плануючи практичне заняття у різнорівневій групі, викладач, у першу чергу, повинен враховувати різний рівень мовленнєвої компетенції студентів та рівень володіння іноземною мовою. Загалом, більшість студентів групи знаходиться на приблизно однаковому рівні, проте, як свідчить практика, іноді в групі трапляються студенти, що понад рівнем (з рівнем С1) та нижче (з рівнем А1). Тому, організовуючи практичне заняття, важливо враховувати потреби кожного студента, що можна ефективно досягнути за допомогою таких основних методів і прийомів викладання в різнорівневих групах, як: диференційоване навчання (differentiated teaching) та використання тенденційних і багаторівневих завдань (bias and tiered tasks).

Диференційоване навчання включає в себе розподіл цілої групи на підгрупи і пари та полягає в адаптації завдань до рівня студентів, зважаючи на їх мовну й когнітивну складність та орієнтацію на комунікативність. При аналізі складності завдання з точки зору мови необхідно враховувати складність лексичних одиниць і граматичних структур, вжитих при поясненні завдання, під час виконання самого завдання та супроводжуючих його вправах. Для розвитку навичок сприйняття на слух, викладач може підготувати легші завдання (дати відповіді на запитання типу «правильно/неправильно», розставити речення у правильному порядку, поставити питання) та складніші завдання (пояснити значення окремих слів чи фраз іноземною мовою, дати розгорнуті відповіді на питання, скласти відкриті запитання до тексту). Врахування когнітивної складності передбачає рівень обізнаності з поставленою проблемою та труднощі, що виникають з його когнітивною обробкою.

Намагаючись забезпечити комунікативний підхід у різнорівневих групах, варто адаптувати як часові обмеження для виконання завдання, довжину, тип та складність реплік, так і кількість учасників. Завдання, до виконання якого залучена менша кількість студентів, вважаються легшими.

Інший підхід полягає у підготовці і використанні тенденційних та багаторівневих завдань [2]. У такий спосіб викладач має можливість використовувати один текст для читання чи аудіювання, але потрібно розробити до нього різні за складністю завдання. Наприклад, у тенденційному завданні А студенти з нижчим рівнем володіння мовою відповідають на запитання до прослуханого тексту, а в завданні В студенти з вищим рівнем формулюють запитання до запропонованих відповідей. Такі завдання взаємодоповнюють, дають можливість сформулювати пари зі студентів А та В для його перевірки, що є мотивуючим фактором особливо для студентів з нижчим рівнем володіння мовою. Багаторівневі завдання пропонують різний рівень підтримки студентам у його виконанні. Наприклад, якщо завдання полягає у тому, щоб розставити події у порядку, в якому вони згадуються в аудіо тексті, то одним студентам пропонують усі речення, друга група отримує 60% речень, а третя – 40%. Отже, студенти з вищим рівнем володіння мовою отримують складніше завдання. При читанні викладач також використовує той самий текст, але розробляє до нього завдання, які будуть цікавими і мотивуючими для студентів різних рівнів.

Різнорівневі групи студентів мають певні переваги як для цілої групи, так і для студента зокрема. Адже різноманітність, яка є в основі таких груп, тут виступає не як виклик, який потрібно подолати, а як певний актив і ресурс, який сприяє навчанню. Різнманітність здібностей, вмінь, інтересів, досвіду спонукає викладача застосовувати різні підходи у навчанні і тим самим робити заняття цікавим і розвиваючим.

Одна з найкращих переваг роботи з різнорівневою групою полягає в тому, що ви можете об'єднати слабших студентів з тими, хто володіє вищими мовними навичками. Це дасть слабшому студенту можливість вчитися у свого партнера вищого рівня, тоді як той, у свою чергу, навчаючи студента нижчого рівня і перебуваючи в ролі репетитора, зможе вдосконалюватися і закріплювати навчальний матеріал у своїй свідомості. Серед інших переваг різнорівневих груп: студенти навчаються у власному темпі, вчать добре працювати в групі, розвивають міцні стосунки з одногрупниками, стають партнерами в навчанні.

Отже, плануючи заняття з іноземної мови для різнорівневої групи викладач має можливість проявити свою креативність, гнучкість щодо навчальних програм, компетентність щодо окремого фаху. Викладачу варто у своєму виборі завжди керуватися потребами і здібностями студентів, враховувати диференційований підхід у навчанні, ставити перед студентом цікаві різнорівневі фахові завдання, які б

постійно мотивували його до вивчення і вдосконалення іноземних мов та сприяли розвитку його особистості.

Список літератури

1. Bell J. S. Teaching multilevel classes in ESL. Don Mills, ON: Pippin, 2004. 208 p.
2. Bowler B., Parminter S. Mixed-level teaching: Tiered tasks and bias tasks. *Methodology in language teaching: An anthology of current practice*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2002. С. 59–68.

УДК 37.01

Маркович М. Й.

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри образотворчого мистецтва,
дизайну та методики їх навчання
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
Се Юйдін
аспірант
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

СТАНОВЛЕННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ОСВІТИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТЕРНОПОЛЯ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Зародження дизайну в Україні сягає середини XIX століття. Від другої половини XIX ст. в Україні створюється система закладів художньої освіти. Серед освітніх дизайнерських центрів виокремлюємо Харків, Київ, Одеса, Полтава. Серед навчальних закладів західного регіону, що готували фахівців дизайну, звичайно, був Львів.

З початком XXI ст. в Україні швидкими темпами поширюється мода на дизайн. З'являються нові поняття, як, наприклад, «етнодизайн», «комп'ютерний дизайн», «дизайн одягу», «дизайн зачісок», «дизайн нігтів» тощо, що виходить за межі звичних форм і свідчить про все зростаючу роль дизайну у сфері культури. Вищі навчальні заклади різних напрямів, часом далекі від художньо-творчої діяльності, відкривають спеціалізації цього модного профілю, не маючи необхідної професійної бази. Фахівці, випускники відомих профільних вузів, повертаючись у рідні міста створюють дизайн-студії, таким чином розвиваючи дизайн-освіту.

В Тернополі дизайн започатковано у Тернопільському кооперативному фаховому коледжі (Тернопільський кооперативний технікум) у 1992 році на базі Республіканської школи декораторів-рекламознавців, що була єдиною в тодішньому радянському просторі. Дизайн-освіта, започаткована у коледжі – це цілеспрямована художньо-проектна діяльність, що поєднує професійні та наукові знання на основі розуміння проблем людського життя і спілкування з оточуючим середовищем. Щороку фаховий коледж випускає близько 50 молодших спеціалістів дизайну. Всі випускники коледжу продовжують навчання у вищих навчальних закладах.

У 2007 році у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка відкрито підготовку фахівців за напрямком дизайн. Студенти навчались за спеціалізацією «Ландшафтний дизайн». Згодом, враховуючи виклики часу кількість спеціалізацій збільшилась. Сьогодні студенти здобувають вищу освіту на освітніх програмах «Дизайн середовища», «Графічний дизайн» на першому бакалаврському та другому магістерському рівнях. Формувати власний стиль у поданні інформації майбутній дизайнер розпочинає у процесі професійної підготовки у вузі під керівництвом досвідчених викладачів, які проводять консультації,

висловлюють свої рекомендації і допомагають випускникам втілювати нові ідеї у конкретних дипломних проектах.

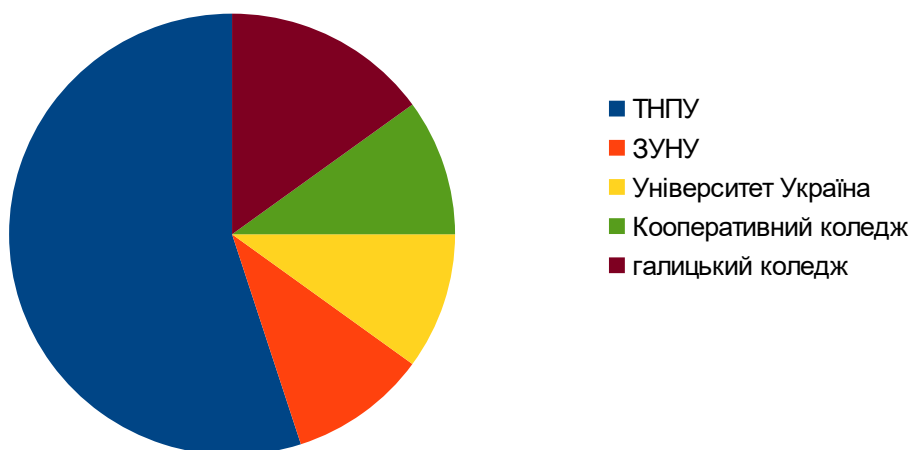
Протягом 10-ти останніх років український дизайн стрімко розвивається. Позитивна динаміка економічного розвитку, яка спостерігається протягом останніх років, також стимулює запит бізнесів на професійні дизайнерські послуги. У найбільших містах формуються сталі дизайн-спільноти, відбуваються профільні заходи, започатковуються нішеві видання. Дизайн освіта стає все більше популярною. Це приводить до започаткування дизайн-освіти у Галицькому коледжі імені В'ячеслава Чорновола. Створене відділення дизайну проводить навчання за такими освітніми програмами «Дизайн середовища», «Моделювання та конструювання промислових виробів», «Перукарське мистецтво».

Тенденції розвитку дизайн-освіти необхідно знаходити у запитах окремих соціальних груп, кожної людини на красу і користь та спрямовувати діяльність студентів на вивчення цих запитів, зіставлення з власними уявленнями про художньо-культурні цінності. Адже дизайн-освіта – це інструмент формування художньо-естетичної культури суспільства. Проте, сьогодні дизайн освіта перетворилась на бізнес проект, але широкий попит на дану освіту породжує не завжди професійну та відповідну пропозицію.

Враховуючи це у Тернополі відкрито (2012 рік) Тернопільську філію Університету «Україна», де готують фахівців за спеціальністю дизайн середовища.

Освітню програму «Графічний дизайн» відкрито у 2021 році у Західно-українському національному університеті.

Частка мистецьких спеціальностей у закладах вищої освіти міста Тернополя, станом 2022 року, можна прослідкувати на гістограмі.

Отже, дизайн-освіта Тернопільщини на шляху свого розвитку пройшла багато випробувань та змін. Нині вона є важливою та самостійною складовою художньо-мистецької освіти та здійснює вагомий вплив на культуру суспільства.

Список літератури

1. Стан розвитку дизайну в Україні (на прикладі графічного та предметного дизайну) Звіт за результатами дослідження - Львів, 2019

2. Тернопільський кооперативний торговельно-економічний коледж. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

УДК 001+004, 373+37.057

Радкевич О. П.

доктор педагогічних наук, старший дослідник,
головний науковий співробітник відділу моніторингу та
оцінювання якості загальної середньої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України

ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПІД ЧАС ОНЛАЙН НАВЧАННЯ

Зростає кількість онлайн-курсів та платформ для навчання, що стимулює використання електронних засобів контролю та оцінювання для забезпечення високої якості навчання та залучення учнів до навчального процесу. Крім того, такі інструменти можуть бути корисними не тільки під час онлайн навчання, але й в традиційному навчанні, де вони допомагають зробити процес контролю та оцінювання більш об'єктивним та ефективним. Отже, актуальність питання використання електронних засобів внутрішнього контролю та оцінювання під час онлайн навчання є надзвичайно високою.

Багато учнів закладів загальної середньої освіти навчаються дистанційно за допомогою різних електронних засобів, зокрема:

1. Google Forms [1], безкоштовний інструмент, який дозволяє створювати тести та опитування з вибором відповідей, введенням відповіді або довільними відповідями. Google Forms також надає можливість включати зображення, відео та інші елементи для покращення навчального процесу.

2. Kahoot [2], безкоштовна платформа для створення ігор-тестів та інтерактивних занять, яка дозволяє вчителям створювати тести з вибором відповідей та гри на основі питань та відповідей, щоб залучити учнів та зробити навчання більш ефективним.

3. Moodle [3], популярна система управління навчальним процесом, яка дозволяє вчителям створювати онлайн-курси та завдання для учнів, а також проводити онлайн-тести та оцінювання.

4. Turnitin [4], онлайн-інструмент для перевірки оригінальності робіт учнів та виявлення плагіату. Turnitin надає вчителям можливість автоматично перевіряти роботи та отримувати детальний звіт про оригінальність.

5. Zoom [5], популярна платформа для відеоконференцій та онлайн-зустрічей, яка дозволяє вчителям проводити онлайн-уроки, здійснювати оцінювання та спілкуватися в режимі реального часу.

Оцінювання може бути більш об'єктивним, оскільки програми та онлайн-інструменти забезпечують автоматичну перевірку та оцінювання роботи учнів, що дозволяє вчителям зосередитися на наданні зворотного зв'язку та індивідуальній роботі з кожним здобувачем загальної середньої освіти. Додатково, електронні засоби контролю та оцінювання можуть допомогти вчителям відстежувати прогрес учнів та розуміти, які теми потребують додаткової уваги. Це може допомогти вчителям адаптувати свої уроки та матеріали для кожного учня окремо, що зробить навчання більш ефективним, а онлайн-платформи для навчання та інші електронні засоби спрямовані допомогти їм зрозуміти матеріали та завдання більш ефективно та швидко.

Окрім описаних, також існує багато способів застосування електронних засобів внутрішнього контролю та оцінювання під час онлайн навчання. Декілька з них: *інтерактивні тести та опитувальники*: вчителі можуть створювати тести та опитування для перевірки знань, використовуючи різні типи запитань, такі як вибір з кількох варіантів, введення відповіді або довільний варіант. Такі інтерактивні тести можна створювати в онлайн-платформах для навчання або за допомогою спеціальних програм; *програм для автоматичного оцінювання*: існують спеціальні

програми, які допомагають вчителям автоматично оцінювати роботу учнів та відстежувати прогрес по обраному предмету. Таке програмне забезпечення корисне для вчителів, які мають багато учнів та обмежені у кількості часу який можна приділити на кожне запитання; *віртуальних дошок*: вчителі можуть використовувати онлайн-інструменти, які дозволяють учням навчатися та співпрацювати разом над навчальними завданнями, обмінюватися ідеями та отримувати зворотний зв'язок від вчителів. Віртуальні дошки, такі як «Padlet» або «Migo», можуть бути корисними для проведення колективних проєктів та спільної роботи над навчальними завданнями; *програми для перевірки оригінальності учнівських робіт*: вчителі можуть використовувати онлайн-програми для перевірки оригінальності робіт учнів для виявлення у них плагіату. Такі програми, як «Turnitin», можуть бути корисними для забезпечення оригінальності текстів та об'єктивності оцінювання.

Ці приклади демонструють, що електронні засоби внутрішнього контролю та оцінювання можуть бути використані на різних етапах навчання, від перевірки знань до збору зворотного зв'язку та спільної роботи над проєктами. Вони можуть допомогти вчителям та здобувачам зробити навчання більш ефективним та прозорим, забезпечуючи об'єктивність та надійність процесу оцінювання.

Узагальнюючи, електронні засоби внутрішнього контролю та оцінювання є корисними інструментами як для здобувачів загальної середньої освіти так і вчителів під час онлайн навчання. Вони допомагають вчителям відстежувати прогрес учнів та адаптувати свої уроки. Зважаючи на те, що онлайн навчання є викликом для багатьох учнів та вчителів, використання електронних засобів контролю та оцінювання може допомогти знизити рівень стресу та покращити якість навчання.

Список літератури

1. Google Форми: онлайн-редактор форм [онлайн]. Доступно за адресою: https://www.google.com/intl/uk_ua/forms/about/
2. Kahoot! [онлайн]. Доступно за адресою: <https://kahoot.com/>
3. Moodle [онлайн]. Доступно за адресою: <https://moodle.org/?lang=uk..>
4. Перевірка якості та унікальності текстів [онлайн]. Доступно за адресою: <https://www.turnitin.com/ru..>
5. Zoom. One platform to connect [онлайн]. Доступно за адресою: <https://zoom.us/>

Рябенко М. І.

доцент кафедри педагогіки

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗВО ЯК УМОВА РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства та держави, коли українська економіка дуже серйозно потерпає від наслідків військових дій. В той час коли переважна більшість населення знаходяться під психологічного тиском, велика кількість людей від'їжджають за кордон, підприємницька активність знижується, на наш погляд, особливу увагу потребує усвідомлення необхідності підвищення ролі розвитку освіти дорослих в Україні.

Мета дослідження – полягає в описанні взаємозв'язку дотримання академічної доброчесності в закладах вищої освіти з розвитком освіти дорослих в Україні.

Виклад основного тексту дослідження. Так, Освіта дорослих, є складовою освіти впродовж життя, спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки [2]. Загальновідомо, що найціннішим ресурсом будь-якої

держави є людський капітал, який є одним з основних факторів її економічного зростання. Під людським капіталом слід розуміти знання, навички та здоров'я, які люди акумулюють протягом свого життя, що дає їм змогу реалізовувати свій потенціал як корисних членів суспільства [3]. На нашу думку порівняно з інвестиціями в інші форми капіталу, інвестиції в людський капітал, тобто охорони здоров'я та надання якісної освіти на сьогодні є найнеобхіднішими та відповідно найвигіднішими.

Одними з проблем впровадження реальних механізмів розвитку освіти дорослих в Україні, на наш погляд є недосконале нормативно-правове забезпечення діяльності системи освіти дорослих, фінансова підтримка її розвитку, а також недостатня довіра (побоювання корупції, необ'єктивне оцінювання та інші правопорушення) зі сторони потенційних здобувачів до закладів освіти, зокрема вищої.

Щодо нормативно-правового регулювання треба зазначити, що в цьому напрямі ми спостерігаємо певний прогрес. Зокрема, на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій 28 листопада 2022 року розглянуто проект Закону України «Про освіту дорослих» та ухвалено рішення рекомендувати Верховній Раді України прийняти законопроект за основу. Як наслідок вважаємо що завдяки регламентуванню на державному рівні поліпшиться і фінансова-матеріальна складова діяльності системи розвитку освіти дорослих. Тому вкрай актуальним на сьогодні для всієї системи освіти та освіти дорослих зокрема, є на наш погляд саме забезпечення довіри потенційних здобувачів до відповідних закладів освіти. Як зазначав Шмальц: «Довіра народжує довіру». Щодо відновлення стабільної довіри, зокрема до закладів вищої освіти, то вважаємо, що саме дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу і є необхідною умовою розширення можливостей для розвитку освіти дорослих в Україні. Так, Українським центром економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова, проведено дослідження за даними якого в 2020 році повністю довіряють університетам 8.1% респондентів, певною мірою довіряють 43.7% , не дуже довіряє 21.7%, та зовсім не довіряють 15.2% респондентів [1]. Тобто лише близько 8% опитуваних повністю довіряють таким закладам вищої освіти як університети. Одним з основних причин на наш погляд є саме порушення принципів академічної доброчесності (хабарництво, необ'єктивне оцінювання, обман тощо).

Академічна доброчесність у відповідності до законодавства України представляє собою сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових (творчих) досягнень [1]. Дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу на сьогодні є необхідною передумовою ефективної діяльності закладу та передбачає: об'єктивне оцінювання результатів освітнього процесу; дотримання норм законодавства (Конституції, Кодексу законів про працю, Кримінального кодексу, Про авторське право і суміжні права та інші); посилення на джерела інформації тощо.

Висновки. Вирішення проблеми довіри до закладів вищої освіти України та дотримання академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу, насправді є складною проблемою, тому що коренем лежить у вирішенні проблем правопорушень, корупції та неетичній поведінці на загальнодержавному рівні а також на рівні конкретного закладу вищої освіти. Тому, порушення дотримання академічної доброчесності в закладах вищої освіти на сьогоднішньому етапі розвитку нашої країни є важливий виклик, який вимагає нового рівня організації, координування та взаємодії усіх зацікавлених суб'єктів задля створення умов, який дає змогу сприяти безперервному самовдосконаленню кожної людини, постійного реалізації свого потенціалу, тобто для розширення можливостей для освіти дорослих в Україні та світі.

Список літератури

1. Оцінка громадянами ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політико-ідеологічні орієнтації громадян України в умовах російської агресії. *Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова*: веб-сайт. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia> (дата звернення: 25.11.2022).
2. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р № 2145-VIII: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 25.11.2022).
3. Шахно А. Ю. Людський капітал в умовах глобалізації: оцінювання, розвиток та державне регулювання : монографія. Кривий Ріг: Чернявський Д. О. , 2019. 356 с.

Сливко І. О.

Козелецький ліцей № 3,

Козелецької селищної ради, Чернігівська обл.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

Сьогодення вимагає від людини не тільки певної суми знань, умінь і навичок, а й уміння самостійно набувати й використовувати на практиці нові знання, уміння адаптуватися до нових обставин. Тобто основною метою стає максимальний розвиток компетентності особистості. Необхідно шукати такі форми роботи, які захоплять учнів у практичну діяльність із метою дослідження різноманітних природних явищ і процесів, саме цьому сприяють ігрові технології навчання [1].

Проведений аналіз наукових розробок, навчальної та методичної літератури (Н. М. Бібік, Б. Г. Друзь, О. Я. Савченко) засвідчує, що і в теорії, і в практиці школи проблема використання ігрових технологій має певне відображення. Зміст освіти не повною мірою відповідає потребам суспільства, зокрема він не достатньо спрямований на набуття необхідних життєвих компетентностей [5].

Інструментом формування компетентного учня стає компетентнісна освіта. Компетентнісна освіта – вихід за межі традиційної парадигми навчання, коли результатом вважається система знань, умінь і навичок (ЗУН) учня, а не здатність ефективно діяти. Тому коротко можна визначити, що компетентнісна освіта – особистісно-діяльнісна, результативна освіта. Вона зміщує акцент на здатності особи до практичних дій у певному контексті [3].

Федоренко О зазначає, що компетентнісний підхід ученими визначається як спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових (базових) і предметних компетентностей. Результатом такого процесу має бути формування загальної компетентності, що є інтегрованою характеристикою досягнень учня. Компетентність – інтегрована здатність особистості, яка набута в процесі навчання. Вона включає знання, уміння, навички, досвід, цінності і ставлення, які можуть цілісно реалізуватися на практиці, тому компетентність не може бути зведена лише до фактичних знань [12].

На думку Матвійчук Л. новий етап у розвитку теорії змісту освіти пов'язаний із упровадженням компетентнісного підходу. Надзвичайно важливо, що до змісту шкільної освіти нині включено, крім предметних компетентностей, ще й ключові компетентності. Формування ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної, зокрема початкової, освіти здійснюється шляхом виявлення можливостей конкретного предмета для формування кожної з них [5]. Компетентності й компетенції є особистісним досягненням учня, яке він виявляє у певній навчальній

ситуації. Ці надбання ґрунтуються на знаннях, уміннях, навичках, досвіді, цінностях. Зв'язок між знаннєвим і компетентнісним підходами відображено у табл. 1 [8].

Таблиця 1

Порівняльна характеристика знаннєвого та компетентнісного підходів у початковій освіті

Ознаки порівняння	Знаннєвий підхід	Компетентнісний підхід
Мета	Формування всебічно розвинутої гармонійної особистості	Формування діяльної компетентної особистості
Визначення змісту	Зміст навчання формується «від мети»	Зміст навчання формується «від результату»
Позиція вчителя	Передає, навчає, формує. Переважає відтворення знань, застосування за зразком	Інтеграція ціннісної, мотиваційної, діяльнісної, знаннєвої складових навчання; проектування навчальних і життєвих ситуацій для формування предметних та ключових компетентностей
Основні результати	Цінності, знання, вміння, навички	Суб'єктність учіння, цінності, знання, вміння, навички, способи і досвід діяльності, ставлення

Як бачимо, у результатах впровадження компетентнісного підходу наголошується на суб'єктності учіння й оволодінні учнями способами навчальної діяльності, особистому досвіді [8].

Зміст кожного предмета вносить свою частку у цілі й результати початкової освіти (табл. 2). Ефективність цього впливу значно посилюється, якщо, крім предметних, учитель цілеспрямовано на різних уроках розвиває у дітей ключові компетентності, кожна з яких важлива [8].

Формування ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної і, зокрема, початкової освіти здійснюється шляхом виявлення можливостей конкретного предмета для формування кожної з них. Технологічно це означає, що результати предметної і ключової компетентності мають однакову структуру, але різні за змістом [8].

Таблиця 2

Внесок навчальних предметів у результати початкової освіти в контексті компетентнісного підходу

Предмет	Основна компетентність
Українська мова	Комунікативна, соціокультурна, уміння вчитися
Літературне читання	Читацька, комунікативна, інформаційна, уміння вчитися
Математика	Математична, уміння вчитися
Природознавство	Природознавча, дослідницькі уміння
Я у світі	Соціальна, громадянська, уміння вчитися
Музичне мистецтво	Основи музичної культури
Трудове навчання	Предметно-перетворювальна
Основи здоров'я	Здоров'язбережувальна
Сходинки до інформатики	Інформаційно-комунікаційна, уміння вчитися.

Нами проаналізовано, яким чином у змісті предметів закладено передумови для взаємозв'язку ключових і предметних компетентностей на прикладі освітніх галузей «Математика».

У новому Державному стандарті початкової загальної освіти зазначено, що метою освітньої галузі «Математика» є формування предметної математичної і ключових компетентностей, необхідних для самореалізації учнів у швидкозмінному світі. Змістове наповнення предметної математичної компетентності забезпечує формування в молодших школярів ключових компетентностей, основною з поміж

яких є вміння вчитися. У результаті засвоєння змісту математики учні зможуть: сприймати та визначати мету навчальної діяльності; зосереджуватися на предметі діяльності; організувати свою діяльність для досягнення суб'єктно чи суспільно значущого результату; добирати й застосовувати потрібні знання і способи діяльності для розв'язування навчальної задачі; використовувати набутий досвід у конкретній навчальній або життєвій ситуації [6].

Важливу роль у формуванні математичної компетентності учня відіграє набуття ним досвіду задоволення пізнавальних інтересів, виявів емоційно-ціннісного ставлення, творчої активності, спілкування. Структуру математичної компетентності складають такі предметні математичні компетентності: обчислювальні, інформаційно-графічні, логічні, геометричні, алгебраїчні [8].

Загально визнано, що ігрові методики мають значний вплив на розвиток особистості учня початкових класів. Тому актуальність гри в навчальному пізнанні на сьогодні підвищується [11].

Застосування ігрової діяльності у навчальному процесі учнів початкових класів розглядається науковцями як ключовий фактор формування творчої та допитливої особистості. Засобами народної гри виводили маленьку людину з її реального побутового повсякденного життя, запобігали складання стереотипів сумніву й недовіри до своїх сил. Через гру дитині надавалася змога заявити оточенню про свій позитивний потенціал. Саме під час ігрових вправ активізуються рухливість, розвиваються процеси мислення, пам'яті, уяви. З переходом із умов гри до умов навчальної діяльності настає в житті дитини переломний момент. Нове становище дитини в суспільстві визначається тим, що з шестирічного віку навчання для неї є обов'язковим [11].

Поняття «ігрові педагогічні технології» включає досить велику групу методів і прийомів організації педагогічного процесу у формі різних педагогічних ігор [9].

Для педагога гра стає інструментом у навчально-виховному процесі, тому що дає змогу повніше враховувати вікові особливості дітей, розвивати ініціативу, створювати атмосферу розкутості, самостійності, творчості та умови для саморозвитку [2]. А. С. Макаренко писав: «Гра має важливе значення в житті дитини... Якою буде дитина в грі, такою вона буде і в праці, коли виросте. Тому виховання майбутнього діяча відбувається перш за все в грі...» [4].

Гра в початковій школі є засобом пізнання навколишнього світу і себе в ньому, усвідомлення дітьми мети своєї діяльності, розвитку творчої уяви та здібностей. Дидактичних ігор досить-таки багато, і їх використання залежить, у першу чергу, від творчості вчителя. Наприклад, на уроках математики можна проводити такі дидактичні ігри:

1. Ігри-вправи на повторення й закріплення табличних випадків множення:

Йшли чотири їжаки, Білка моркву посадила, Несли по три буряки. Штук шістнадцять там вродило. А ви їм допоможіть, П'ять зайців по три зірвали, Буряки ті полічіть! Скільки білочці зосталось?

2. Завдання на перевірку кмітливості, швидкості реакції: Одне яйце варять 4 хвилини. Скільки потрібно часу, щоб зварити 5 яєць? (4 хвилини). Два десятки помножити на три десятки. Скільки десятків буде в добутку? (60 десятків). Двоє домовились сісти в 5-й вагон потягу. Але один сів у 5-й вагон із кінця, а другий – у 5-й вагон із початку. Скільки має бути вагонів у потязі, щоб вони зустрілись? (9 вагонів). Що таке 33 січня? (2 лютого). Як можна переправити на протилежний берег одного дорослого і двох дітей, якщо човен уміщує лише одного дорослого або двоє дітей? [2].

Таким чином, ми бачимо, що в практичній роботі загальноосвітньої школи проблема активізації навчальної діяльності та розвитку педагогічної компетентності

молодших школярів є однією з найактуальніших, оскільки саме в процесі навчання відбувається розвиток особистості. За цих умов уміле використання дидактичних ігор для активізації навчальної діяльності значно збагачує навчально-виховний процес, підвищує ефективність уроку кожного вчителя.

Список літератури

1. Запорожець Л. Використання навчально-ігрових технологій в процесі вивчення географії в основній школі. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2012. Ч. 4. С. 139-145.

2. Заярна Л. І. Активізація діяльності молодших школярів у процесі оволодіння знаннями через гру. Таврійський вісник освіти. 2014. № 2. С. 221-228.

3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В.Овчарук. Київ: К.І.С., 2004. 112 с.

4. Макаренко А.С. Книга для батьків. Київ: Радянська школа, 1980. 328 с.

5. Матвійчук Л. Психолого-педагогічні умови формування ключових компетентностей учнів початкових класів у навчально-виховному процесі. Нова педагогічна думка. 2016. № 4. С. 85-88.

6. Можаяєва О. М. Формування і розвиток основних компетентностей особистості в початковій школі. Початкова освіта. 2009. № 32. С. 9-13.

7. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібник. Київ: Видавництво А.С.К., 2003. 192 с.

8. Савченко О. Компетентнісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи. Гірська школа Українських Карпат. 2015. № 12-13. С. 38-43.

9. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Харків: Основа, 2003. 80 с.

10. Сопівник Р. В. Система дидактичних ігор як засіб ефективності навчально-виховного процесу у сучасній початковій школі. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2016. № 4. С. 111-114.

11. Суровицька М. Вплив гри на розвиток особистості молодших школярів. Молодь і ринок. 2014. № 2. С. 170-174.

12. Федоренко О. Ф. Особливості формування ключових компетентностей в учнів з порушеннями слуху. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2013. №. 23. С. 248-251.

Стрикун М. В.

викладач

ВСП «Ніжинський фаховий коледж НУБіП України»

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ: НОВІ ВИКЛИКИ – НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

Ураховуючи ситуації неспровокованої військової агресії росії щодо України, все більшої актуальності набуває виховання в молодого покоління почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції. В таких умовах ведення національного виховання є пріоритетним.

У законодавстві України акцентується увага на вихованні національно-свідомо громадянина – патріота своєї Батьківщини, готового до подальшої освіти і трудової діяльності з вільними політичними і світоглядними переконаннями; на формуванні творчої особистості, вихованні поваги до національних цінностей нашого народу; вироблення навичок здорового способу життя.

Основна частина. Національне виховання – це створена упродовж віків самим народом система поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій, звичаїв, покликаних формувати світоглядну свідомість та ціннісні орієнтації молоді, передавати їм соціальний досвід, надбання попередніх поколінь. Науково обґрунтоване, правильно організоване національне виховання відображає історичну ходу народу, перспективи його розвитку [1, с. 3].

Актуальність створення системи національного виховання в умовах творення Української державності визначається потребами суспільства у всебічній активізації інтелектуального і духовно-творчого потенціалу національних та загальнолюдських цінностей, суперечливими процесами входження особистості в соціальне життя, необхідності забезпечення єдності, наступності та послідовності виховних впливів різних соціальних інститутів, постійного коректування виховного процесу.

Головною метою національного виховання на сучасному етапі є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатой духовної культури народу, його національної ментальності, спорідненості світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України, які передбачають національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і талантів.

Найважливішою громадською рисою є сформованість національної самосвідомості, любові до рідної землі, свого народу, готовності до праці в ім'я України. Виховання національної самосвідомості передбачає усвідомлення молоддю своєї етнічної спільності, національних цінностей (мови, території, культури), відчуття своєї причетності до розбудови національної державності, патріотизм, що сприяє утвердженню власної національної гідності, внутрішньої свободи, гордості за свою землю. Національна ідея має бути не просто атрибутом національної свідомості, суто духовним феноменом, а поштовхом до практичних справ, як було у кращих синів і дочок нашого народу споконвіку.

Національна система виховання ґрунтується на засадах національного світогляду, наукової філософії і ідеології, родинного виховання, народної педагогіки, наукової педагогічної думки, що ввібрала в себе надбання національної виховної мудрості. Вона охоплює ідейне багатство народу, його морально-естетичні цінності трансформовані в засобах народної педагогіки, народознавства, принципах, формах і методах організації виховного впливу на молодь (теоретичний аспект), а також постійну й систематичну виховну діяльність сім'ї, державних і громадських навчально-виховних закладів (практичний аспект) [2, с. 35].

У пошуках нової системи виховання на перший план висувуються гуманістичні ідеї та орієнтири, що ґрунтуються на повазі до особистості, турботі про її розвиток. Такий підхід передбачає визнання кожного вихованця як унікальної особистості, його прав, ставлення до нього як до суб'єкта власного розвитку, опору у його вихованні на сукупність знань про людину та високий професіоналізм [3, с. 411].

Національне виховання найбільш відповідає потребам відродження України. Воно однаково стосується як українця, так і представників інших народів, що проживають в Україні. Саме принцип етнізації виховного процесу і передбачає надання широких можливостей представникам усіх етносів для пізнання своєї історії, традицій, звичаїв, мови, культури, формування власної національної гідності. І через пізнання власної історико-культурної спадщини допомагає пізнати глибинність взаємозв'язків кожного з них з українською нацією, її державою, переконатися, що саме українська незалежна, суверенна держава охороняє національні права всіх її громадян.

Висновки. Отже, національне виховання є базою на основі якої об'єднується й консолідується суспільство, виробляється активна життєва позиція молоді, відбувається

становлення її як особистості. Національний характер виховання полягає у формуванні людини як громадянина України незалежно від її етнічного та соціального походження, віросповідання та передбачає створення спільноти самодостатніх людей, які об'єднані національною ідеєю та оберігають свої цінності й свободи.

Список літератури

1. Виховання громадянина: Сутність громадянського виховання / П. Ігнатенко, В. Поплужний, Н. Косарева, Л. Крицька // Шкільна бібліотекака. – 2003. – № 8. – С. 3 – Володарська, М.О. Інноваційні технології на уроках громадянської освіти / М.О. Володарська. – Х. : Основа, 2008. – 122 с.
2. Відмиш Л. І. Система національного виховання: шляхи і засоби реалізації / Л. І. Відмиш // Виховна робота в школі. – 2011. – № 8.
3. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2007. – 576 с.

УДК 37.013.42.018.1-053.3-056.2

Сухоцька І. Б.

аспірантка кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
асистент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Львівський національний університет імені Івана Франка

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА СІМЕЙ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ООП В УМОВАХ ВІЙНИ

Упродовж останнього року в Україні соціальна робота набуває особливої актуальності, збільшує діапазон надання соціальних послуг, зокрема сім'ям, які належать до соціально-вразливих категорій населення.

Одним із важливих завдань соціальної роботи є соціально-педагогічна підтримка сімей, які виховують дітей з особливими освітніми потребами (далі – дітей з ООП) в умовах війни. Адже з початку повномасштабного воєнного вторгнення росії на територію України кількість сімей, які потребують соціально-педагогічної підтримки миттєво зростає. З боку соціальних працівників особливої уваги потребують сім'ї, які виховують дітей з ООП.

Більшість таких сімей в довоєнний період були адаптовані до соціального середовища та умов в яких проживали, виховували та навчали своїх дітей, мали налагоджені стосунки та співпрацю в інклюзивному освітньому середовищі. Проте війна завдала величезної психологічної травми для багатьох сімей, змусила залишити свої домівки, переїхати в більш тилові регіони України чи виїхати за кордон, і там шукати підтримки у різних сферах соціальної практики.

Сім'ї, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників, – це соціально-вразливі категорії населення [1, с. 956]. До них належать, зокрема, і сім'ї в яких виховуються діти з ООП, внутрішньо-переміщені особи, біженці, сім'ї, які потребують додаткового та тимчасового захисту та інші.

Законом України «Про соціальні послуги», визначено правові та організаційні засади надання соціальних послуг. Соціальні послуги – дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають. Особи/сім'ї можуть надаватися одна або одночасно декілька соціальних послуг [3].

Соціальна робота спрямовується на відновлення соціального досвіду і встановлення соціальних зв'язків, норм поведінки, спілкування, емоційної стабільності, активного соціального життя, поновлення соціального статусу, інтеграцію у відкритий соціум,

розширення і поглиблення соціальних контактів, входження в культуру, відновлення професійних якостей і навичок, соціального досвіду і соціальних функцій, психічного, фізичного і духовного (морального) здоров'я дезадаптованих осіб; це процес відновлення здатності людини до життєдіяльності у соціальному середовищі, а також самого соціального середовища й умов життєдіяльності людини, які були обмежені чи порушені з певних причин [1, с. 943]. Відповідно, зміст соціально-педагогічної роботи складається з надання допомоги вразливим категоріям населення, шляхом підтримки, консультування, реабілітації тощо; розкриття потенціалу самопомоги осіб, які опинилися у скруті; забезпечення соціально здорового середовища через вплив на соціальну політику [2, с. 27].

Найбільш ефективними засобами соціально-педагогічної роботи з сім'ями, які постраждали в час війни є емоційно насичене спілкування, вміння пережити трагічні ситуації які склалися разом зі співрозмовником, надати ефективні консультативні послуги. Адже перед батькам, які виховують дітей з ООП, стоїть велике завдання, вони зобов'язані приділяти все більше уваги своїм дітям; підтримувати емоції дітей через ігрову та творчу діяльність; забезпечувати комфортне середовище та спокійний сон; не перевантажувати, за бажанням дітей обговорювати ситуації які трапилися і бути з дитиною чесними. Однак, щоб забезпечити дитині комфортне соціальне середовище в умовах війни, варто батькам відчувати себе в безпеці та контролювати свій емоційний стан. Проте не всім сім'ям вдається свідомо переживати стресові ситуації, самостійно контролювати свої негативні емоції та страх за майбутнє своїх особливих дітей. В такому випадку належна соціально-педагогічна підтримка разом із психологічною допомогою вийти із депресивного стану та розв'язати складні життєві проблеми. Також активне залучення батьків дітей з ООП до процесу інклюзивного навчання, яке передбачає тісну співпрацю з педагогічними працівниками, участь у роботі команди супроводу також впливатиме на позитивну соціалізацію як батьків, так і дітей з ООП.

Оскільки соціальні педагоги закладів освіти і фахівці з соціальної роботи мають обмежений (часто лише дистанційний) доступ до дітей, то це майже унеможлиблює надання комплексних соціальних послуг. Тому саме батькам необхідно мати належну компетентність для надання дітям підтримки. Із цією метою соціальні педагоги та фахівці з соціальної роботи активізували соціально-педагогічну роботу з батьками щодо підтримки своїх дітей у період війни через використання консультативних практик, підсилення інформаційно-просвітницької роботи [2, с. 24]. Проводяться різноманітні альтернативні тренінги, курси, індивідуальна чи групова консультативна роз'яснювальна робота, спрямована на підвищення обізнаності сімей в роботі з дітьми з ООП.

Отже, в період воєнного стану сім'ї, які виховують дітей з ООП потребують особливої підтримки щодо соціалізації та розвитку компетентностей. Саме ефективна робота соціальних працівників сприяє позитивному розв'язанню їх проблем.

Список літератури

1. Веретенко Т., Лях Т. Соціальна робота. Енциклопедія освіти: словник / гол. ред. В.Г. Кремень. 2-ге вид. перероб. і доп. К.: Юрінком Інтер. 2021. С. 943.
2. Лях Т., Лехолитов М., Петрович В., Спіріна Т. Соціально-педагогічна робота з батьками щодо підтримки ними дітей у період війни. Ввічливість. Humanitas, 2, С. 24–30. doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.2.3>
3. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 07.03.2023).

УДК 378

Tytun O.

Ph.D in Education,
Associate Professor of Foreign Languages Department,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Sivkovych H.

Ph.D in Education,
Associate Professor of Foreign Languages Department,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

ONLINE COMMUNICATION WITH STUDENTS IN MODERN CONDITIONS

The global pandemic of COVID-19, as well as the Russian invasion in Ukraine led to the introduction of distance learning. It works with the help of two components: technical and communication one. Internet communication – communication using the global computer network. Communication using the Internet manifests itself in two aspects: 1) exchange of information between various subjects of communication using voice, video, text messages, documents, files, etc. 2) communication between human communicators.

At present, almost all communications take place via the Internet. Video conferences, forums, and blogs are the main forms of online communication. The most common distance learning web resources used by teachers are Zoom, Viber, Google Class, video conferencing platforms, YouTube, and video recordings of their own lessons. Therefore, an important condition for successful communication is the teacher's availability of both technical and communication skills and abilities, his/her ability to establish stable communication relationships with both students and colleagues. In this sense, the cognitive capabilities of the communicative approach, which provides a methodological basis for effective cooperation in the communication cycle «teacher – student», «teacher – teacher» are of particular importance. Pedagogical communication between the teacher and students involves the following goals: informative, valuable and orientation, encouraging and social. Online communication with students should pursue the same goals. It should be noted that the optimal option for professional communication is the relationship «teacher – student». The closer the communication ties are, the higher the level of its effectiveness [1]. Social networks, instant messaging services and mobile applications such as Viber, Telegram and others contribute to the development of close ties. They allow you to create closed chats, groups, communities where you can discuss tasks and exchange information. Favorable personal relationships with students is an important condition for successful online communication and teacher-student relationships. Therefore, you should establish good contacts with the group, create and maintain a good mood, adjust business and interpersonal relationships, learn to act quickly and confidently.

We consider the cooperation of a teacher and a student in the process of educational activities, as well as the use of the Internet to be developed forms of interaction between a teacher and a student. Teaching experience made it possible to identify three main forms of communication interaction between the teacher and students: individual, group and mass. Different levels of communication between the teacher and students require enrichment of channels, ways and means of communication [2].

An important condition for the teacher's online relationships with students is the favorable personal relations of the members of the student group. In pedagogical communication, the success of communication depends on compliance with the following basic rules: completeness of information, quality of information, compliance with the topic of the message, clarity of the message, avoidance of unclear statements and generosity.

Distance education, based on the principles of open education, widely uses computer educational programs of various purposes in order to deliver educational material and communication directly to the place of residence of students. Online training is carried out using

Google Meet, Google Class, MS Teams, Cisco Webex, Skype, Viber, Zoom, Telegram and others. Most educational institutions are considering the possibility of using a single and own platform for online classes. This way, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University uses its own single platform for online classes, in particular the d-learn platform. The purpose of which is the introduction of modern information and communication technologies of education into the educational process. Since distance learning is mostly independent work organized by a teacher. The teachers have the opportunity to download their own methodological developments, tests for each lesson. In order for the teacher to have feedback and be able to evaluate the success of the educational process, each topic provides for the completion of tasks and reporting. The platform gives the student the opportunity to study in any place where there is a good Internet connection. It is convenient to combine studies with work. It should be noted that a student, studying remotely, is able to train his /her self-control, which is extremely necessary in adult life, and also requires a high level of self-organization, self-discipline and motivation.

Therefore, we consider online communication using electronic platforms as an alternative one to live communication, in case of necessity, where an important condition for successful online communication is the teacher's availability of both technical and communication skills and abilities, which must be methodically and consistently trained.

References

1. Уміння викладача дистанційної системи освіти, необхідні для успішної комунікативної взаємодії з учасниками навчального процесу. Молодий вчений. № 12.1 (40). 2016. С. 531–535.
2. Moore M. G. Education: Three types of interaction. The American Journal of Distance Education. 1989. No 3(2). P. 1–6.

УДК 378.147

Ткачук Т. В.

к.м.н., асистент кафедри променевої
діагностики, променевої терапії та онкології,
Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

Ткачук С. В.

спеціаліст вищої категорії, викладач онкології,
Могилів-Подільський медичний фаховий коледж

Ткачук В. І.

спеціаліст першої категорії,
викладач акушерства та гінекології
Могилів-Подільський медичний фаховий коледж

ВИКОРИСТАННЯ KEYС-МЕТОДУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

На сьогодні трендом освіти є мобільність та інтерактивність педагогічного процесу. При чому, їхня мета – здобути сучасні знання, перейняти досвід навчання, засвоєння практичних навичок і вмінь з наступним втіленням здобутих надбань у практичну діяльність. Формування фахових компетентностей майбутнього фахівця здійснюється через зміст освіти, який включає не лише теоретичну частину, а й професійні навички й уміння, що формуються у процесі опанування дисципліною. Розвиток інтелектуально-пізнавальної компетентності є однією з актуальних проблем сучасної освіти [1, с. 1; 2, с. 176].

Інтелектуально-пізнавальна компетентність студентів-медиків поєднує в собі внутрішню мотивацію до навчання, ціннісні орієнтації, суб'єктивну готовність до навчання, формування вмінь та навичок, розвитку здібностей, що сприяє ефективному

розв'язуванню освітніх завдань, творчо застосовувати відомі знання та успішно оволодівати новими способами навчально-пізнавальної діяльності. Підготовка майбутніх медичних працівників, які володіють інтелектуально-пізнавальними компетентностями потребує впровадження в навчальний процес нових методик, інформаційно-комунікативних технологій, сучасних педагогічних та наукових інновацій відповідно до світових стандартів [3, с. 341]. Випускники медичних навчальних закладів зобов'язані володіти конкретним об'ємом практичних навичок та вмінь. Однак засвоєння більшості з них можливо лише теоретично, оскільки пов'язано як з ризиком ускладнень у пацієнтів при виконанні певних медичних маніпуляцій, так і з правовими, етичними нормами. До прикладу такі труднощі можуть виникати при викладанні дисциплін «Онкологія» та «Невідкладні стани в акушерстві та гінекології». Крім того, враховуючи реалії сьогодення, досить часто доводиться використовувати дистанційну форму навчання. Тому основне завдання викладачів знайти сучасний підхід до організації навчального процесу, створювати та впроваджувати найбільш ефективні інноваційні методи та технології навчання.

Одним із таких методів є кейс-метод. Кейс-метод, метод аналізу ситуацій, розроблений англійськими науковцями М. Шевером, Ф. Едейем та К. Сйтс. Ця методика набула популярності у Великобританії, США, Німеччині, Данії та інших країнах. Саме їй у світовій практиці відводиться важливе місце для вирішення сучасних проблем у навчанні. Вперше кейс-метод був застосований у 1910 р. при викладі управлінських дисциплін у Гарвардській бізнес-школі, а в Україні даний метод став поширюватись тільки у другій половині 90-х років ХХ ст., як пізнавальна акселерація у процесі вивчення природничих наук. В основу кейс-методу покладені концепції розвитку розумових здібностей. Суть методу полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти яких називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу навчання дисципліни. Цінність кейс-методу полягає в тому, що він одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що безумовно є діяльним і ефективним в реалізації сучасних завдань системи освіти [1, с. 2; 3, с. 402; 4, с. 56]. Мета кейс-методу – поставити студентів у таку ситуацію, коли їм необхідно буде прийняти рішення, тому кейси ґрунтуються на реальному фактичному матеріалі, або ж наближено [1, с. 2; 3, с. 401].

На практичних заняттях з клінічних дисциплін використовуємо кейс-метод під час основного етапу заняття при формуванні практичних навичок та умінь, а також на заключному етапі для узагальнення та систематизації набутих знань та умінь. Студентам пропонується медична карта стаціонарного хворого, історія пологів, індивідуальна карта вагітної, окремих клінічний випадок для спільного обговорення, аналізу та формування висновків студентами. Студенти самостійно виконують поставлені завдання в три етапи. На першому етапі вони вивчають конкретну ситуацію в межах декількох малих груп. Наступний етап – це публічний виступ із представленням та захистом запропонованих рішень (обґрунтовують попередній діагноз, призначають додаткові методи обстеження та лікування, подальшу тактику ведення пацієнта). На заключному етапі викладач проводить контрольне опитування учасників на знання фактів і матеріалів кейсу, що розбирався, згідно теми заняття. Такий підхід до організації аудиторної самостійної роботи студентів сприяє навчанню критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, враховувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях [5, с. 125].

Проведено аналіз занять, на яких застосовувались різні методики навчання. В одній із досліджуваних груп використовувались традиційні методи, а саме

вирішення ситуаційних задач та тестів, в іншій – кейс-метод. В групах, де застосовувався кейс-метод студенти проявляли більшу активність, зацікавленість, самостійність в прийнятті рішень, зменшилась кількість «пасивних» і невпевнених у собі студентів, відмічалось підвищення успішності. Разом із вдосконаленням аналітичних навичок, кейс-метод стимулював розвиток інтелектуально-пізнавальних компетенцій, дозволяє доповнити теоретичні аспекти курсу шляхом введення реальних задач, які необхідно було вирішити групі. Він дає унікальну можливість знайти рішення реальної проблеми в безпечній ситуації без тиску та тривоги про негативні наслідки неправильного вирішення.

Кейс-метод стимулює активність звернення студентів до наукових джерел, підвищує прагнення до одержання теоретичних знань для отримання відповідей на поставлені питання, тобто інтенсифікує самостійну роботу студентів. Саме тому доцільно впроваджувати використання кейс-методу для підготовки майбутніх медичних працівників.

Отже, аналізуючи суть і значення кейс-методу в навчально-виховному процесі, ми дійшли висновку, що застосування даного інноваційного методу під час навчання сприяє формуванню інтелектуально-пізнавальної компетентності студентів, дає змогу їм перевірити на практиці свої теорії, дослідження, підходи до проблеми, активізує самостійну роботу, креативне мислення та творчий підхід, сприяє підвищенню якості навчання.

Список літератури

1. Гречановська, О. В., Манглієва, Т. Н. Сутність та використання кейс-методу в навчально-виховному процесі вищої школи: матеріали XLVI наук.-техн. конф. підрозділів ВНТУ. (Вінниця, 22-24 бер. 2017 р.) Вінниця, 2017. С.1-3.

2. Петрук В.А., Гречановська О.В. Динаміка формування культурологічної компетентності у майбутніх інженерів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2012. Вип. 29. С. 176-180.

3. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. реком. МОН України для студентів магістратури вищих навчальних закладів непедагогічного профілю. Херсон, 2011. 608 с.

4. Чуб О.О. Гроші та кредит. Інтерактивні методи викладання дисципліни : навч. посіб. Київ, 2009. 326 с.

5. Загородня Л. І., Ямілова Т. М., Турчин Н. І. Викладання дисципліни студентам медичного факультету кейс-методом. *Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини*: матеріали наук.-практ. конф. (Полтава, 4-5 жовт. 2018 р.) Полтава, 2018. С.125.

УДК 378.16

Чередніченко Г. А.

к. пед. н., доцент кафедри ділової іноземної мови
та міжнародної комунікації,

Никитенко О. В.

ст. викладач кафедри ділової іноземної мови
та міжнародної комунікації,

Національний університет харчових технологій

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПЛАТФОРМІ MOODLE У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Технічно вирішити проблему дистанційного навчання іноземної мови можна по-різному. Сучасні інформаційні технології надають практично необмежені

можливості в розміщенні, зберіганні, обробці та доставці інформації будь-якого обсягу і змісту на будь-якій відстані. Наш вибір дистанційного середовища Moodle якості засобу для формування іншомовної професійної компетентності студентів пояснюється не лише тим, що ця платформа електронного навчання признана найпопулярнішою в освітніх системах багатьох країн світу.

З аналізу безкоштовних платформ дистанційного навчання таких, як ATutor, Claroline, Dokeos, LAMS, Moodle, OLAT, Open ACS, Sakai видно, що система дистанційного навчання Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, що в перекладі українською мовою означає «модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище») найповніше задовольняє вимоги та відповідає визначеним критеріям до навчальних платформ, таким як надійність в експлуатації, модульність, безпечність, сумісність, вартість програмного забезпечення, супроводу, зручність у використанні та управлінні навчально-пізнавальним процесом студентів й дозволяє використовувати її як засіб розвитку іншомовної професійної компетентності студентів. Хоч, і вартість програмного забезпечення на сучасному етапі впровадження і становлення дистанційної освіти є одним із визначальних чинників вибору системи навчання [1].

Філософія «педагогіки соціального конструкціонізму», що лежить в основі модульної об'єктно-орієнтованої динамічної навчальної середовища Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), спрямована на підвищення ефективності процесу навчання. Основні принципи «соціального конструкціонізму», сформульовані першим розробником системи Moodle - Martin Dougiamas (Мартін Дугамас), включають співпрацю, активну навчання, критичну рефлексію і орієнтовані на організацію взаємодії не тільки між викладачем і учнями, а й навчаються один з одним. Саме тому базовим інструментом дистанційного курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» була обрана система Moodle, розміщена на порталі НУХТ <http://cde.nuft.edu.ua>.

Використовуючи платформу Moodle у навчальному процесі, студент під керівництвом викладача самостійно опрацьовує на заняттях навчальний матеріал, який подається у різному вигляді (текстовому, графічному, анімаційному, гіпертекстовому); залучається до форуму; виконує необхідні навчальні завдання; складає іспити, заліки, теми у вигляді тестування, анкетування тощо.

Moodle надає доступ до численних ресурсів, які необхідні студентам для вивчення професійно орієнтованої англійської лексики, надає студентам нові можливості щодо вивчення дисципліни – можна не лише в будь-який час переглядати необхідний матеріал в режимі онлайн, а і пройти тестування, перевірити свої знання з предмету, ознайомитися з додатковими джерелами, які відповідають пройденим темам.

Метою розробленого дистанційного курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є розвиток іншомовної комунікативної компетенції в сукупності її складових, а саме: вдосконалення навичок і умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо), оволодіння мовними засобами відповідно до сфер і ситуаціями професійного спілкування, досягнення практичного володіння іноземною мовою, що дозволяє використовувати його в науковій та навчально-методичній роботі, формування і розвиток автономної навчально-пізнавальної діяльності [2].

Навчальне середовище для вивчення іноземної мови створюється викладачем і може мати такі форми викладу навчального матеріалу:

– *Лекційні заняття.* Навчальний матеріал оформлений як матеріал онлайн курсу може бути легко використаний і доступний кожному студенту для самостійного освоєння в зручний для нього час.

– *Семінарські заняття* (face-to-face sessions). На семінарських заняттях за допомогою відео-конференцій проходить обговорення найбільш цікавих і важливих тем курсу, а також відпрацювання практичних навичок.

– *Онлайн спілкування* передбачає використання різних інструментів – чат, форум, e-mail – які дають студентам можливості спілкуватися і працювати разом. З'являється можливість задавати питання викладачеві в будь-який час і в найкоротші терміни отримати відповідь.

– *Індивідуальні та групові онлайн проекти*. Такі проекти розвивають навички роботи в Інтернеті, аналізу інформації з різних джерел, а також навички працювати разом з групою, правильно розподіляти обов'язки і відповідальність за виконання роботи. За допомогою таких завдань студент може отримати навички, необхідні для своєї майбутньої професійної діяльності.

– *Віртуальна класна кімната*. Цей інструмент дозволяє студентам спілкуватися з викладачем за допомогою різних Інтернет комунікацій. З появою можливості спілкуватися з викладачем не тільки у фізичному класі і в кабінеті професора, але через нові комунікаційні засоби. Це дозволяє студентам отримати певну частку свободи в процесі навчання.

– *Аудіо та відео лекції, анімації та симуляції*. Ці елементи роблять процес навчання простішим і більш насиченим. Основна перевага такого підходу – гнучкість. При змішаному навчанні очних занять в аудиторії стає менше – частина занять переноситься в режим онлайн. Більше того, частину матеріалу курсу студенти повинні будуть вивчити самостійно. Онлайн заняття можуть проходити у форумі, чаті або у віртуальній класній кімнаті. Так само можливе спілкування з викладачем та іншими студентами по електронній пошті [2].

Список літератури

1. Анисимов А. М. Работа в системе дистанционного обучения Moodle: учеб. пособие. – Харьков: ХНАГХ, 2009. 292 с.

2. Чередніченко Г. А. Формування англомовної професійно орієнтованої лексичної компетентності студентів за допомогою навчального середовища Moodle. Інноваційні методи викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах: програма і матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 16 травня 2016 р.). Київ, 2016. – С. 55-57. URL:<http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/23934>

УДК 378

Chernii L.

PhD in Pedagogy,
associate professor of Foreign Language Department,
TNPU named after Volodymyr Hnatiuk

Zablotska L.

PhD in Pedagogy,
associate professor of Foreign Language Department,
TNPU named after Volodymyr Hnatiuk

Meleshchenko V.

PhD in Philology,
associate professor of Foreign Language Department,
TNPU named after Volodymyr Hnatiuk

MOTIVATION IN THE FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Foreign language education in Ukraine is being reformed on the bases of the main European achievements. The ideas of the language policy of the Council of Europe are

gaining more and more recognition in our country. Nowadays, the issue of learning a foreign language by students of higher education institutions is extremely relevant. This is due to the martial law in Ukraine and a large number of forcibly displaced students abroad. If earlier the problem of motivation to learn a foreign language among students was low, now it has practically disappeared.

Everyone requires motivation to accomplish substantial learning outcomes because without it, the initial enthusiasm fades quickly and the process of learning a language becomes regular. For universities, motivation is a forcing factor that affects the formation of individual behavior, directs activities and actions to motivational objects, controls the realization of intentions, and promotes new approaches and strategies for education. For students, quality educational services, the best teaching personnel, and the most up-to-date teaching materials can all be important rewards and motivators for their foreign language studies.

Although the importance of foreign language learning and how motivation influences any learning process is widely recognized, teachers are constantly looking for new approaches to assist students in improving their foreign language proficiency. Foreign researchers [1] identified ten motivational aspects required to build and maintain motivation for learning to boost the motivation level to learn a foreign language. Among them: microclimate in the group/ learning environment; teacher feedback; participation/ involvement in various forms of activities; the importance of the activities for the student; choice; a variety of tasks of educational activities; interest; learning intensity; interaction with other students; goal orientation. It should be noted that these elements are relevant for both online and full-time education.

The role of the teacher in developing pupils' motivation to learn a foreign language is also great. They should foster the development of student's motivation to learn a foreign language and choose a communication style that will create a comfortable, friendly, and joyful learning atmosphere. That's why language teachers have the privilege but also a great responsibility to make their students more interested in foreign languages. Here are 5 things they can do to make this happen.

1. Explain the benefits. As a teacher, you should be smart enough to explain the advantages of foreign language learning to your students in a subtle manner. Explain why learning a foreign language is rewarding and valuable. Language learning can also be connected with academic results and future career benefits.

2. Let them know the results of learning. Allow students to see the outcomes of their learning regularly. It is possible to accomplish this by forming a language-speaking club with talks on the specific topic that they have already learned. Introduce gamification elements, such as scores, aims, and prizes, so that students can enjoy achieving outcomes through the effective use of a foreign language. Any strategy that lets students feel pleased with their achievements is valid.

3. Let art help you. Incorporating art into a language education is very practical. Popular and modern culture is an excellent technique for capturing students' attention; feel free to incorporate movies, songs, interesting stories, or even cartoons into the learning process. Every type of art that you think is unusual or interesting can help you immerse them in language and cultural discussions. The outcome will most likely be an open discussion on the problem, which will eventually lead to a greater understanding of the language they are learning.

4. Make them use the language. Theoretical knowledge is the basic precondition for language learning but it is even more important for students to practice what they learn. As a result, you should make it possible for them to use the language. You can invite native speakers on occasion and organize discussions where many students will understand what they do or don't know.

5. Give rewards for the results. Language students want encouragement and assistance, but it should be a top priority because a good reward is always the greatest way to keep

them interested and involved. Praise the best students, but also approve the knowledge of the most diligent ones or those who participate in extracurricular activities.

Thus, one of the main ways to increase students' motivation is the value of language material, its correspondence to life interests, choice of effective forms, methods, and means of foreign language learning.

Literature

1. Dennen, V.P., Bonk, C.J. (2007). We'll Leave the Light on for You: Keeping Learners Motivated in Online Courses. Retrieved from <https://www.semanticscholar.org/paper/We%27ll-Leave-the-Light-on-for-You%3A-Keeping-Learners-Dennen-Bonk/76b65e875c413962743ccd1aac97d29b7cbbb071>

УДК 378.147

Швидун Л. Т.

старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти
Комунального закладу вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради

ДО ПРОБЛЕМ ОЦІНЮВАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Національна система освіти 5-й рік поспіль здійснює системну роботу щодо модернізації всіх її рівнів, що передбачає зміну освітньої парадигми, оновлення змісту, методики викладання і навчання, формування нових вимог до сучасного педагога, запровадження нових принципів та підходів до оцінювання знань здобувачів освіти тощо. Першою розпочала процес реформування початкова ланка освіти, пройшовши весь цикл Нової української школи (далі – НУШ), та передала естафету середній ланці освіти.

В рамках оновлення вітчизняної освіти сфокусуємо увагу на питаннях оцінювання як ефективного інструменту забезпечення якості освіти. Поняття «оцінювання» в науковій літературі розглядається як процес:

- оперування (систематизація, аналіз, узагальнення тощо) числовими показниками, що виміряні відповідно до певних правил;
- формулювання висновків на основі порівняння кількісних показників, отриманих із різних джерел, зі стандартами. Вибір буде залежати від контексту та мети проведення оцінювання.

Оцінювання зумовлює необхідність широкого використання феномену моніторингу якості освіти, «завдяки якому робляться висновки і судження, спрямовані на розвиток об'єкта, що вивчається. Запровадження моніторингу в управлінні виводить останнє на новий, вищий рівень функціонування системи» [1, с. 69]. Важливим, на наш погляд, для розбудови національної системи моніторингу якості освіти та подальших досліджень моніторингу як інструменту оцінювання, є аналітичний документ «Стратегія розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року», метою якого, як зазначається в документі, «є створення системи освітніх оцінювань, яка має орієнтуватися на чотири ключові позиції: сприяння підвищенню якості початкової, базової середньої та повної середньої освіти; накопичення об'єктивної інформації про освітній процес і результати навчання здобувачів загальної середньої освіти; підтримування освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (що і як оцінюється – тому й тією мірою приділяється увага під час організації освітнього процесу); підтримування вчителів, підвищення довіри до них» [2]. У даному документі запропоновано розмежувати моніторингові і немоніторингові зовнішні освітні оцінювання відповідно до мети їх проведення: оцінювання навчальних досягнень

здобувачів освіти за підсумками навчання на певному рівні освіти та моніторингові зовнішні освітні оцінювання.

Не менш важливим є питання оцінювання знань здобувачів освіти. Важко не погодитися з дослідниками Н. Ларіоною та Н. Стрельцовою в тому, що «... нормативно-правове трактування оцінювання не тільки нівелювало його виховні, розвивальні, стимулювальні й мотивувальні потенції, а й протирічило змісту Концепції Нової української школи, з її принципом дитиноцентризму, компетентнісним, особистісно зорієнтованим та діяльнісним підходами й педагогікою партнерства» [3, с. 17]. Сьогодні НУШ перейшла від традиційного оцінювання, в якому переважає зовнішня оцінка, до формуального, де на перший план виходить внутрішня оцінка самого здобувача освіти, змінюється об'єкт, форма оцінювання (з бальної на вербальну, словесну, описову) та характер оцінювання з кінцевого результату на оцінювання процесу навчання, з ранжування здобувачів освіти на відстеження особистісного розвитку школяра та його індивідуальної освітньої траєкторії. «Система формуального оцінювання спрямована на отримання інформації, яка дозволяє: учням – набутти впевненості у своїх можливостях, батькам – відстежувати процес і результат навчання, виховання і розвитку своєї дитини, вчителям – оцінити успішність власної педагогічної діяльності» [3, с. 21].

Однак результати обласного моніторингового дослідження «Нова українська школа: погляди стейкхолдерів», проведеного комунальним закладом вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» показують, що не всі педагоги правильно розуміють поняття «формуальне оцінювання», зустрічалися думки, що в 1 – 2 класах взагалі відсутнє оцінювання. Зважаючи на це, бачимо необхідність довести на практиці ефективність формуального оцінювання, його методологічні та дидактичні засади.

Список літератури

1. Організаційно-методичне забезпечення моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти / за ред. О.І. Ляшенка. Київ: Педагогічна думка, 2011. 160 с.
2. Про Стратегію розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 р.: протокол М-ва освіти і науки України від 30 травн. 2019 р. № 4/4-20 URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/pro-ministerstvo/doradchi-organi/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-2019> (дата звернення: 14.02.2023).
3. Формуальне оцінювання в освітньому процесі початкової школи: навчально-методичний посібник. Видання 2-е, перероблене та доповнене / автори-укладачі: Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 83 с.

УДК 377: 37.06

Шевцова І. М.

заслужений працівник культури України
викладач кафедри мистецьких дисциплін
Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради
orcid.org/0000-0002-0956-3593

КІНЕТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ В ЕМОЦІЙНОМУ ДІАЛОЗІ ТЮТОР-ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодення в реаліях реформ потребує конструктивних змін в організації системи викладання у закладах вищої мистецької освіти, основним вектором є реалізація особистісно-орієнтованого освітнього процесу. Як технологія супроводу процесу

освоєння певної практичної діяльності, тьюторство є двостороннім процесом, можливістю отримання мотивації та натхнення. Поряд з традиційними обов'язками викладача вищу з'являються нові рольові функції, зокрема, ментор, тьютор, як джерело інформації та інструмент професійного розвитку здобувача освіти.

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави. У свою чергу, відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (Розділ I, стаття 1, п. 2), академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова, думки і творчості, поширення знань та інформації, вільного оприлюднення і використання результатів наукових досліджень з урахуванням обмежень, установлених законом.

Нові педагогічні парадигми можна вважати як орієнтири розробки перспективних напрямів розвитку науки та практики викладання. Система вищої освіти Сполучених Штатів Америки орієнтована на підготовку фахівця за умов жорсткої конкуренції. Випускник українських закладів вищої освіти повинен витримати конкурентний натиск та створити у майбутньому фундамент для постійного творчого саморозвитку.

Невербальна семіотика сьогодення тісно пов'язана з положеннями теорій невербальної поведінки, міжкультурною комунікацією. У живому спілкуванні взаємодія вербальних і невербальних способів передачі пояснюється комплексним характером людського пізнання і самовираження, у яких відтворюються два початку людської психіки - розум і емоції – і які знаходять своє матеріальне втілення в постійній взаємодії елементів кінетичної та паралінгвістичної систем. Причому, якщо у реальному спілкуванні комунікативної культури використовуються невербальні засоби спонтанні, то під час практичних занять у закладах вищої мистецької освіти відбувається планомірне застосування практик міжкультурної комунікації. Для точного відтворення дій, настроїв і ситуацій, широко використовуються кінетичні знаки, як правило, вони включають такі елементи: жести, рухи рук, голови, ніг і стоп, міміку, використовуються для передачі інформації, думки, наміри або почуття функція кінетичних компонентів в емоційному діалозі – регулююча. Надіслані сигнали регулюють процес комунікації по-різному, іноді вони використовуються для поділу одиниць взаємодії, наприклад, зміна пози може свідчити про зміну теми розмови; жест супроводжувати та прогнозувати вербалізацію певної думки; паузи здатні організувати звукову інформацію у блоки. Регулювання потоку вербальних та невербальних компонентів відбувається постійно між здобувачем освіти і наставником під час спілкування, воно може бути не очевидним у поведінці, наприклад, сигнали початку, продовження та припинення спілкування. Або добре виявляється в емоційному діалозі, наприклад, один співрозмовник, відчуваючи злість, підвищує голос, а інший веде себе більш стримано, збалансування процесу розвитку творчих здібностей здобувача вищої освіти.

Ціннісні орієнтації особистості, що пов'язують її внутрішній світ із навколишньою дійсністю, утворюють складну багаторівневу ієрархічну систему. Ця система одна із найважливіших компонентів структури особистості, яка розмежовує мотиваційну сферу і систему особистісних смислів. Важливо відзначити, що цінності мають двоїстий характер: вони соціальні, оскільки історично та культурно зумовлені, та індивідуальні, оскільки в них концентрується життєвий досвід конкретного суб'єкту. Соціальні цінності позначаються як те, що має емпіричний зміст, значення, співвідносне з чимось, що є об'єктом діяльності. Цінності

конкретної особистості формуються під впливом соціального середовища та характеристики тих соціальних груп, до яких вона входить. Проблема вивчення соціально-психологічних установок та ціннісних орієнтацій у процесі професійного розвитку особистості має важливе значення для формування стратегії педагогічної науки і практики, оскільки ці явища розглядаються як найважливіші особистісні характеристики, що істотно впливають на професійну та творчу сферу життя людини. Усвідомлений вибір спеціальності та майбутньої професії відбувається з орієнтацією людини на наявні в нього соціальні цінності. У процесі професійного розвитку особистості велика увага приділяється ряду факторів, які безпосередньо впливають на успішність освоєння та реалізації необхідних для роботи компетенцій. Одним із цих факторів є професійне здоров'я особистості, основним критерієм якого дослідники розглядають працездатність, що визначається як максимально можлива ефективність діяльності фахівця, обумовлена функціональним станом.

Лише у прямому діалозі тьютор-здобувач вищої освіти розвиваються професійні якості, такі як самостійність, конкурентоспроможність, фахова компетентність випускника вишу та може розглядатися як інтегральний показник якості підготовки.

УДК: 78.147.016:640.4

Щербак Л. В.
к.пед.н., доцент кафедри інженерії
та технологій виробництва
УДУ імені М. П. Драгоманова

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ З ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Сучасний світ вимагає нової філософії освіти, зміни парадигми педагогічного мислення, практичної зорієнтованості, оскільки конкурентоспроможність в умовах формування економіки знань значною мірою визначається конкурентоспроможністю у сфері науки і освіти. Використання умов розширення академічних свобод, самостійності, варіативності та альтернативності підготовки фахівців дозволяє здійснювати підготовку висококваліфікованого конкурентоздатного педагога професійного навчання з готельно-ресторанної справи не тільки на ринку освітніх послуг, а також у сфері обслуговування. Отримуючи додаткову кваліфікацію фахівця з туристичного, готельного та спеціалізованого обслуговування дозволить майбутнім випускникам бути більш мобільним на ринку праці та стати професіоналами у галузі.

Нові вимоги до підготовки кадрів в галузі туристичної індустрії обумовлені об'єктивними тенденціями: динамічним розвитком туризму, розширенням його поліфункціональності. Сьогодні спеціаліст з туризму та готельно-ресторанної справи не може бути лише фахівцем зі знаннями турів, цін чи прийому клієнтів. Сучасний працівник туристичної галузі зможе здійснювати конкурентоспроможну діяльність за умов глибокого опанування знаннями в галузі менеджменту, глобальних інформаційних технологій, володіння декількома іноземними мовами, педагогіки та навиками практичної і економічної психології [4, с. 53].

Враховуючи вищесказане, постає проблема формування сукупності інтегрованих знань, умінь та якостей випускника – професійної компетентності педагога та фахівця з туризму та готельно-ресторанної справи.

Ми переконані, шанси на пристойну роботу, професійне зростання, успішну ділову кар'єру будуть значно більшими у випускників з огляду на наступне:

професійна підготовка за навчальним планом у відповідності до освітньо-професійних програм; безперервна практична підготовка; навчальний процес максимально наближений до реалій сучасного туристичного бізнесу.

Нормативна модель компетентності педагога професійного навчання представлена в кваліфікаційній характеристиці, яка відображає науково обґрунтований склад професійних знань, вмінь і навичок. У системі професійних знань педагога професійного навчання можна виділити декілька основних блоків: психологічні знання, педагогічні знання, комплекс знань професійного спрямування, спеціалізовані фахові знання та науково-дослідницькі знання [2, с. 43].

Проблему формування професійної компетентності фахівців галузі туризму відбито у дослідженнях Л. Безкоровайної, Н. Бондар, А. Коноха, В. Любарець, Н. Зубар та ін.

Підготовка фахівців готельно-ресторанного і туристичного бізнесу вимагає розвитку певних якостей особистості, що відображають скоріше не суму знань, умінь і навичок, а швидкість їхнього набуття та пристосування до нових умов [3, с. 57]. Тому нами визначені наступні складові компетентності таких фахівців:

1) загальні компетентності (особистісна, соціокультурна, соціально-економічна);
2) професійні компетентності (професійно-педагогічна, комунікативна, сервісна та організаційна).

3) інтегративна компетентність – здатність до інтеграції знань, умінь і навичок та їх ефективного використання в умовах швидкої адаптації організацій до вимог зовнішнього середовища.

Варто зазначити, що неможливо набути ключових і професійних компетенцій в авторитарно керованому університеті, де студенти не мають права вибору власної траєкторії навчання, самостійної мотивації тощо. Набуття ключових і професійних компетенцій залежить насамперед від активності майбутніх фахівців готельно-ресторанного і туристичного бізнесу, їхньої активної пізнавальної позиції. Тому необхідні реальні навчальні програми як набори професійних навичок, які є результатом досвіду означених фахівців, набутого в повсякденному житті і роботі в готельно-ресторанному і туристичному бізнесі.

Список літератури

1. Закон України «Про професійно-технічну освіту» в редакції Закону № 1158-IV від 11.09.2003
2. Безкоровайна Л. В. Професійна компетентність майбутніх фахівців з туризмознавства. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2017. № 52. С. 43–49
3. Бурак В. Г. Компоненти готовності майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи до професійної діяльності. Педагогічні науки. 2021. № 94. С. 57–65
4. Гарага А. В. Модель підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування. Економічний вісник університету. 2020. Вип. № 44. С. 50–56.
5. Заблоцька І. В. Готовність до професійної діяльності майбутніх фахівців сфери послуг як педагогічна проблема. Наукові записки Нац. пед. ун-ту імені М.П. Драгоманова. Педагогічні науки. 2017. Вип. 135. С. 90–97
6. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (№1460 від 21.11.2019). URL: 015-Profosvita-bakalavr.pdf (mon.gov.ua)

Ісаєнко Т. В.

старший викладач кафедри
української мови та загального мовознавства
Черкаський державний технологічний університет

МІЖМОВНА ГРАМАТИЧНА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У процесі навчання української мови як іноземної викладач стикається з неправомірним перенесенням певних структур та елементів рідної мови (РМ) на структури мови, що вивчається (УМ). Цей процес в мовознавстві зазвичай називають міжмовною інтерференцією. Сутність цього явища полягає у формуванні у свідомості мовця певної третьої системи, у якій змішуються мовні символи обох мов, тобто студент встановлює хибні відповідності між відповідними граматичними законами / одиницями в рідній мові й мові, що вивчається. Явище міжмовної інтерференції в навчанні УМ як іноземної досить ретельно досліджено у сучасній науці: фундаментальні праці присвячено особливостям фонетичної, фонетико-графічної, морфологічної інтерференції, способам подолання негативного впливу, аналізу типових мовленнєвих помилок іноземних студентів тощо. Враховуючи наш досвід роботи із франкомовними студентами в Черкаському державному технологічному університеті (із країн Західної та Північної Африки), розглянемо деякі аспекти щодо подолання саме граматичної інтерференції. Спробуємо виокремити основні проблеми, що виникають у франкомовних студентів під час навчання української граматики, і запропонувати підходи до їх розв'язання на дидактичному рівні.

Французький та український іменники мають граматичні категорії роду та числа. Однак, ці категорії мають значну кількість розбіжностей. Французький іменник, на відміну від українського, не має середнього роду. Це спричинює труднощі із засвоєнням українського іменника: студенти на початковому етапі вивчення мови плутають чоловічий і жіночий рід, а також досить довго не сприймають формальні показники роду українського іменника і помилково визначають його за прикладом французьких аналогів: стілець (ч.р.) – *une chaise* → жіночий рід; пальто (с.р.) – *un manteaux* → чоловічий рід; молоко (с.р.) – *le lait* → чоловічий рід; кохання (с.р.) – *un amour* → чоловічий рід.

Категорія числа в обох мовах містить меншу кількість розбіжностей. Так у французькій та українській мовах вона реалізується у співвідносних граматичних формах однини і множини. В обох мовах іменники групуються за наявністю форм числа на три великі групи: 1) такі, що мають форми однини і множини; 2) такі, що мають лише форми однини (*singularia tantum*); 3) такі, що мають лише форми множини (*pluralia tantum*). Семантично ці групи не співпадають: *двери* (множина) – *une porte* (однина, жіночий рід), *брюки* (множина) – *un pantalon* (однина, чоловічий рід) і т. ін.

На практичних заняттях важливо регулярно акцентувати увагу на визначенні роду, вивчати нові іменники разом із прикметниками та присвійними займенниками, виконувати вправи для відпрацювання навичок розрізнення роду і числа; вправи на добір відповідного займенника, поєднання іменника із займенником (прикметником) відповідного роду/ числа тощо.

Значну проблему становить узгодження відносного займенника *який*. У французькій граматиці не розрізняють питальні та відносні займенники, що вказують на особу / предмет у підрядній частині складнопідрядного речення: *que* – *що, який*; *qui* – *хто, який*. Типова мовленнєва помилка тут така: *я знаю студента, хто живе в моєму*

будинку. Займенник *який* у постпозиції в українській мові відповідає займеннику *dont* (у французькій мові) у препозиції у поєднанні з підметом, прямим додатком чи іменною частиною складеного присудка; або займеннику *quel* у постпозиції з прийменником *de* (*duquel, de laquelle, desquels, desquelles*) у поєднанні з непрямым додатком чи обставиною. Студенти автоматично дотримуються правил узгодження непрямих відмінків у рідній мові: себто узгоджують слово *який* із попереднім іменником: *я бачив дівчину, яку приїхала з Гани*.

На заняттях з української мови ми пропонуємо франкомовним студентам вправи на зворотній переклад та коригування відповідних конструкцій, що, своєю чергою, потребує навичок пошуку лексико-граматичних відповідностей, розвиває змогу розрізняти засоби узгодження в рідній мові та УМ.

– *Сосновий Бір це гарний парк, за який (яким) знаходиться річка / Sosnovy Bir est un beau parc derrière lequel se trouve la rivière.*

– *Це головнокомандувач, ім'я яке (якого) знає весь світ / C'est le commandant en chef, dont le nom est connu dans le monde entire.*

– *Підручник «Welcome to Ukraine» («Ласкаво просимо до України»), який (яким) ви користуєтесь, дуже гарний / Le manuel "Welcome to Ukraine" («Bienvenue en Ukraine») que vous vous servez est très bon.*

Урахування особливостей РМ іноземних студентів у процесі опанування УМ – важлива умова подолання граматичної інтерференції. Використання мови-посередника дає змогу спиратися на знання мовних (фонетичних і граматичних) особливостей рідної мови, щоб попередити можливі випадки інтерференції. Такий підхід у методиці забезпечує максимальну продуктивність засвоєння УМ та полегшує усвідомлення мовних явищ і процесів.

УДК 811.161.2'373

Миколенко Т. М.

к.ф.н., доцент,
доцент кафедри української мови та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

МОВНІ ЯВИЩА В СИСТЕМІ СИНЕСТЕЗІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Синестезія як багатовимірний феномен є предметом дослідження в різних наукових галузях. Загалом виділяють два основні вектори студіювання аналізованого явища. Представники першого акцептують неврологічні та психологічні основи синестезії. Другий підхід сфокусовано на вивченні синестезії з лінгвістичної точки зору, особливо з позиції теорії метафори [3]. Розмежування позамовних і мовних студій не означає, що прихильники природничих наук обходяться без аналізу мовних прецедентів. Основним предметом власне психологічних та нейрофізіологічних студій є прояви міжмодальних поєднань, таких, наприклад, як виникнення певних кольірних реакцій на звук окремої висоти чи тембру, емоційний відгук на дотик тощо. Окрім того, представники зазначених наукових галузей вивчають явища взаємодії мови та сенсорних модальностей, наприклад, віддзеркалення мовних послідовностей (чисел, днів тижня, літер алфавіту) у просторових комбінаціях [2].

У мовознавстві чіткої форми набули синкретичний (злиття двох різних за характером якостей у нову), когнітивний (поєднання синкретизму й подібності), метафоричний підходи [1, с. 2].

При створенні синестезійної метафори в широкому розумінні цього явища має значення тип лексики, що поєднується з перцептивною ознакою. Для ілюстрування системи синестезійного втілення перцептивної ознаки використовуємо пондусну лексику (слова на позначення ваги). Первинне, власне сенсорне значення прикметників «важкий» / «тяжкий» відтворюють прототипові ситуації, в яких означені ад'єктиви вказують на вагову характеристику в сполуках з найменуваннями конкретних предметів, важкість яких може бути визначеною об'єктивно: *тяжкий камінь, важке зерно, тяжка колода*. Першим етапом метафоризації вважаємо здатність сенсорної ознаки позначати характеристику предметів, що не мають сталих конкретизованих фізичних параметрів (*важке небо, важка хмара*), мають параметри, що не піддаються легкому, порівняно доступному зважуванню (*важкий танк*) або узагальнюючі номени конкретних предметів (*важка зброя*). Наступним етапом, який продовжує розвиток метафоризації є перехід вагової ознаки з прототипної «вагової» ситуації до іншої сенсорної модальності (*важкий голод*). В окремих дослідженнях акцентовано увагу на випадках використання вагової ознаки з об'єктами, що належать до цього ж модусу. Так, у межах тактильного модусу окреслено температурну характеристику, проте, на нашу думку, словосполучення *тяжкий біль* і *тяжкий голод* мають значно більше спільного, аніж відмінного, відтак їх розмежування не має достатніх підстав. Отже, синестезійна метафора – це мовний вияв поєднання характеристики одного модусу з об'єктами, приналежними до іншого (*тяжкий звук, тяжка барва, тяжкі хворощі, тяжкий запах, тяжка учта*).

Кваліфікація зв'язків між перцептивною ознакою і сферою емоційного вияву людини є одним із проблемних питань синестезії. Висока частотність використання перцептивно-емотивних словосполучень дає підставу виділити в окрему групу синестезійно-емотивну метафору (*тяжкий сум*).

Останнім етапом сенсорної метафори є здатність перцептивної лексики характеризувати явища абстрактні (*тяжке життя*). Така метафора слугує яскравим засобом стилістичної характеристики.

Перспектива розвитку означеної теми полягає в подальшому системному описі можливостей перцептивної лексики на різних рівнях мовного втілення.

Список літератури

1. Алексєєва Л. О., Глазова С. М. Особливості функціонування синестезійних метафоричних моделей у творах представників «нової поезії». *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70). № 1. Ч. 1. С. 1–7. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_1/3.pdf.

2. Jonas C., Jarick M. Synesthesia, Sequences, and Space Get. *Oxford Handbook of Synesthesia* / Simner J., Hubbard Ed. (eds.). Oxford, UK: Oxford University Press. 2013. URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199603329.013.0007>.

3. Yu X. On the Study of Synesthesia and Synesthetic Metaphor. *Journal of Language Teaching and Research*. 2012. Vol. 3. No. 6. URL: <https://www.academypublication.com/issues/past/jltr/vol03/06/30.pdf>.

Naboka O.

Ph.D., Associate Professor,
Odessa National I. I. Mechnikov University

THE FUNCTION OF METAPHOR IN POLITICAL DISCOURSE

Metaphor has been known to people since ancient times. The first scientific study of metaphor belongs to Aristotle, who considered it as a substitute (substitution of one word for

another), which is used in poetic and oratorical art, but does not change our perception of an object or phenomenon. According to Aristotle, the essence of a metaphor is to transfer the name of one object or phenomenon to another. However, the thinker ignored the dependence of the metaphor on the context, the peculiarities of its creation, function, etc.

Metaphor has always been of particular interest to scientists and writers. The famous German philosopher and writer F. Nietzsche called metaphors "the language of the God-maker." Starting from the 20th century, the French philologists Fontanier and Bose created a typology of tropes, where they first highlighted the special properties of metaphor in comparison with metonymy and synecdoche [2].

In the Ukrainian scientific environment, linguists studied metaphor as an artistic tool for a long time and did not go beyond the framework of artistic works in its study. Among Ukrainian linguists, S. Yermolenko, O. Taranenko, V. Vovk and others were engaged in the study of metaphor. In their studies related to cognitive science, foreign scientists J. Lakoff, M. Turner, as well as A. Baranov, A. Chudinov, consider metaphor as a mental operation, a tool for cognition, structuring and understanding of the environment [1]. Separately worth it to single out the Ukrainian researcher A. Hudoliy, whose works are a valuable Ukrainian-language source in the field of metaphor studies [3].

Many researchers of modern political discourse in addition to its other features, highlight a high degree of "metaphorical saturation", moreover, metaphor is recognized as a necessary condition for the functioning of political discourse.

It is no secret to anyone that the speeches of politicians, and especially heads of state, are written in advance and are aimed at the target audience for greater impact on the recipients. Since most speeches are aimed at the broad masses of the people, the content should be appropriate: simple and as understandable as possible. The author must be on the same wavelength as the listeners, feel the audience, its moods and needs. Thus, the author begins to look for ways to explain complex geopolitical, social, and political processes in a language accessible and understandable to the masses.

In the course of getting to know the world, a person gets to know it, distinguishes and identifies the objects of his knowledge. The structure of the world is reflected in human consciousness in the form of certain categorizations, hierarchically arranged conceptual structures. The assimilation of new information about the world is carried out by each individual on the basis of the information he possesses. The information system created in this way is a conceptual system, a set of certain ideas of a person about the world.

A person learns about the world through known channels of sensory perception and possesses certain information about it, distinguishes and identifies objects of knowledge. Information about the world created in this way is a constructed conceptual system that contains certain ideas of a person about the world.

The main property of a metaphor is two-dimensionality and therefore can be applied to two or more objects at the same time. Figurative nomination, which retains two-dimensionality in its meaning, does not contribute to a clear designation of the concept, but in the process of functioning in language, imagery is erased, giving way to association. As a result, the properties of the discussion object are viewed through the properties of what name it is labeled with. If we consider the metaphor from the point of view of cognitive linguistics, then it is an impeccable model of linguistic representation.

Taking into account the fact that a political speech or a political text always aimed to provide new information, create or change the electorate's perception of certain subjects, processes, individuals, the achievement of such goals occurs through the use of specific language structures, linguistic techniques and tools. The peculiarity of the speech of politicians is the use of units and stylistic techniques in accordance with the goal of the rhetorician and the linguistic and cultural tradition of the politician in a certain country.

Metaphor is an integral component of the technology of influencing the consciousness of the addressee.

In the political discourse, the following functions of metaphor are distinguished: pragmatic, cognitive, emotional, representative, preservation and transmission of national consciousness, traditions of culture and history of the people. Considering the main functions performed by a metaphor in political discourse and the importance of a cognitive function, a political metaphor can be defined as a way of thinking and forming a political picture of the world in the mind of the addressee, as a result of which the metaphor reflects people's ideas about spheres sources of replenishment of the system of political images and target areas of the process of metaphorization.

Taking into account the above, it can be argued that only with the help of metaphors it is possible to impress the audience, exert a psychological influence on them, call for action, cause hatred for enemies and love for the state, etc. Metaphor remains one of the most effective tools of suggestive influence on the masses, and this is its main function in political discourse.

The List of Literature

1. Баранов А. Н. Политическая метафорика публицистического текста: возможности лингвистического мониторинга. Язык и стиль современных средств. 2004. С. 394 – 400.

2. Метафора [Електронний ресурс]. Словник української мови. Режим доступу до ресурсу: <http://sum.in.ua/s/metafora>.

3. Худолій А. О. Публічний дискурс у зовнішньополітичній діяльності президентів США (1945 – 2012 рр.) : дис. докт. політ. наук : 23.00.04. Острог, 2013. 465 с.

УДК 81'255.2

Прутчикова В. В.

к. філол. н., завідувачка кафедри перекладу та іноземних мов
Українського державного університету науки і технологій

ПРОФЕСІЙНИЙ ПРОФІЛЬ СУЧАСНОГО ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДАЧА

Останнім часом університетська підготовка перекладачів зазнає значних змін, які пов'язані з триваючою глобалізацією, а також різким зростанням взаємозалежності бізнесу, політики, науки та культури [1]. Внаслідок революційного прогресу в обробці та передачі інформації за допомогою нових комунікаційних технологій змінюється і професійний профіль перекладача, що вимагає майже постійного оновлення освітніх програм його підготовки.

У працях українських вчених (В. Карабан, І. Корунець, В. Радчук, О. Чередниченко, Л. Черноватий, С. Швачко та ін.) запропоновано структуру, зміст та основні напрями сучасної спеціалізації перекладацької освіти. Проте дослідження питань осучаснення професійної підготовки перекладачів сьогодні набувають особливої *актуальності*.

Метою даної статті є визначення новітніх професійних компетентностей перекладача технічного профілю, затребуваність яких диктується процесами глобалізації, інтернаціоналізації та технологізації провідних сфер життєдіяльності.

Перекладач, який спирається лише на свої мовні знання, вже не відповідає сучасним викликам перекладацького ринку праці [1; 2]. Перекладацька діяльність набуває широкого та багатопланового масштабу, оскільки сьогодні вона пов'язується з новими інформаційними технологіями, стикається зі все більшим різноманіттям типів текстів та більш високим рівнем їх складності, і вимагає окрім

мовних компетентностей також адекватного рівня спеціальних галузевих знань та урахування підвищених вимог ринку перекладацьких послуг щодо обсягу замовлень на переклад, якості і термінів їх виконання.

Усі ці фактори мають прямий вплив на підготовку професійних письмових та усних перекладачів. Європейською експертною групою ЕМТ розробляється і постійно актуалізується профіль компетенцій перекладача [2], який визначає низку взаємозалежних і тісно пов'язаних компетентностей, що відображають багатоплановість перекладацької діяльності.

Сучасний перекладач відповідно до даного профілю має бути експертом у багатомовній та мультимедійній комунікації, а перекладацька компетенція визначається як «сукупність умінь і навичок, знань, підходів і відповідної соціальної поведінки, необхідних для виконання конкретного завдання у певних обставинах» [2], що і визначає основні вектори професійної підготовки перекладача.

Важливим викликом часу є інтернаціоналізація європейських освітніх програм підготовки перекладачів, яка забезпечить конкурентоспроможність та успішне працевлаштування випускників на мінливому ринку праці. Сьогодні він вимагає від мовного посередника окрім перекладацьких знань та умінь також таких важливих навичок як управління проектами, дослідження, управління термінологією, редагування, вчитка, мережеве спілкування, маркетинг тощо [1].

Одним із важливих аспектів підготовки сучасного технічного перекладача є робота з термінологією, *управління термінологією (Terminology Management)* [3], що диктується вимогами глобального економічного ринку забезпечити узгоджене вживання унормованих термінів різними учасниками внутрішньої та зовнішньої комунікації, при виконанні перекладацьких проектів, у ході підготовки продукції для просування на світовий ринок.

Систематизація термінології та постійне управління термінологічними процесами є однією з неодмінних передумов посередницького розуміння в національному та міжнародному контекстах. Зокрема через термінологію світові знання не тільки впорядковуються та систематизуються, але й ефективно передаються, зберігаються і використовуються з тією чи іншою метою. Завданням технічного перекладача як мовного посередника є не лише переклад різноманітних спеціалізованих текстів, а й систематизація термінологічних фондів, створення, адміністрування та підтримка внутрішніх термінологічних баз даних. Технічні перекладачі повинні знати основні принципи та методи термінологічної роботи, термінологічного менеджменту. Надзвичайно важливо включати фахові дисципліни «Основи перекладу загальної та спеціальної термінології» і «Практична робота перекладача з термінологією» як обов'язкові компоненти освітніх програм підготовки майбутніх перекладачів.

Хоча викладання термінології і термінологічна робота розглядаються у першу чергу у навчально-науковому аспекті, проте вони орієнтовані насамперед на досвід і практику. У практичному аспекті відповідний досвід можливо отримувати на термінологічних онлайн-платформах, від фахівців відповідної галузі, перекладачів-практиків, що забезпечить постійне доповнення спеціальних глосаріїв у базі даних та уникнення термінологічних розбіжностей.

Ще одним із важливих аспектів підготовки сучасного технічного перекладача є специфіка використання інструментарію *машинного перекладу (МП) та особливостей постредагування тексту*. Останнім часом затребуваність машинного перекладу стрімко зростає. Як великі профільні компанії, так і окремі спеціалісти активно користуються у своїй роботі МП-інструментарієм. Більше 50% перекладацьких компаній Європи і перекладачів-фрілансерів користуються МП, як

свідчить звіт європейської перекладацької галузі за 2020 – 2021 рр. [4]. До того ж сучасні адаптивні послуги машинного перекладу в режимі реального часу пропонуються за цінами, які на 50 – 70% нижче традиційних розцінок за переклад.

Така популярність МП привела до виникнення нової професії на перекладацькому ринку – постредактор машинного перекладу, що спонукає до відповідного корегування освітніх програм підготовки сучасних перекладачів.

Постредагування машинного перекладу, що у сучасній перекладацькій сфері позначається англійськими абревіатурами РЕМТ (Post Editing Machine Translation) або МТРЕ (Machine Translation Post Editing), є дотичним до таких понять як штучний інтелект, машинне навчання, глибоке навчання, інтелектуальний аналіз даних тощо [5].

Перекладач-постредактор, як професійний користувач систем МП, належить до фахівців так званої переробки текстів, які в англійській літературі позначаються терміном «language worker», куди відносяться усі лінгвісти, які займаються текстовою переробкою, термінологи, технічні письменники, фахівці в області трансферу технічної інформації тощо [6].

У даному аспекті у межах практичної підготовки надто важливою є співпраця з передовими перекладацькими компаніями та бюро перекладів, де вже напрацьовано певний досвід з машинного, автоматизованого перекладу та постредагування, і де студенти можуть проходити практику, брати участь у виконанні поточних перекладацьких проєктів, результати яких можуть бути використані у дослідницьких бакалаврських або магістерських роботах.

Отже, не виключаючи важливості для технічного перекладача мовної, тематичної та міжкультурної компетентностей, яким достатньо приділено уваги у теоретичних та дидактичних дослідженнях, в освітніх програмах слід передбачати поглиблену підготовку в інформаційно-технологічному аспекті спеціальності, набуття технологічної та інших компетентностей, пов'язаних з роботою з термінологічними базами, спеціалізованими інформаційними ресурсами, менеджментом проєктів, наданням перекладацьких послуг тощо. Нагальним завданням університетської підготовки перекладачів є забезпечення кореляції освітніх програм з поточними та прогнозованими запитами і потребами сучасного ринку перекладацьких послуг.

Список літератури

1. Sandrini Peter. *Translationskompetenz und Ausbildung: Globalisierung, Technologie, Beruf. Innsbrucker Ringvorlesung zur Translationswissenschaft*. 7. Frankfurt a.M.: Peter Lang, 2014. pp. 17-30.

URL: https://www.researchgate.net/publication/267865182_Translationskompetenz_und_Ausbildung_Globalisierung_Technologie_Beruf

2. European Master's in Translation. Competence Framework. 2022.

URL: https://commission.europa.eu/system/files/2022-11/emt_competence_fw_2022_en.pdf

3. What Is Terminology Management and Why Does It Matter? URL: <http://clearwordstranslations.com/language/ko/what-is-terminology-management/>

4. The European commission. Service standards and principles. URL: https://commission.europa.eu/about-european-commission/service-standards-and-principles_en

5. Machine Translation Post-editing Best Practices.

URL: <https://www.memsource.com/blog/post-editing-machine-translation-best-practices/> (Access date : 21.12.2021).

6. Hall Jonathan. The Social Worker as Language Worker in a Multilingual World: Educating for Language Competence. *Journal of Social Work Education*. 56(1). 2020. pp. 1-13.

URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10437797.2019.1642275>

УДК 76.012:655.3.066.11]:004.9

Бойко В. А.
аспірант

Київський національний університет культури і мистецтв

ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ДИЗАЙНІ КНИЖКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Технологія доповненої реальності (AR) все частіше використовується у дизайні та виробництві книг. Доповнена реальність пропонує для авторів, видавців і читачів нові можливості взаємодії з вмістом книги у більш захопливий і цікавий спосіб. Ми розглянемо деякі способи використання технології доповненої реальності в дизайні та виробництві книг, а також її потенціал щодо революційної зміни книжкового дизайну та покращення читацького досвіду.

Одним із способів використання доповненої реальності у книжковому дизайні є додавання інтерактивних елементів. Так, дизайнери-розробники можуть додавати до книги відео- та аудіоконтент, або 3D-анімацію. Наприклад, книга може включати відеокліп з автором літературного твору, що представляє книгу і надає читачеві додатковий контекст. Подібний тип інтерактивної організації книжкового блоку позитивно впливає на залучення читачів і розширення досвіду взаємодії з виданням. Крім того, інтерактивні елементи дозволяють читачам глибше зрозуміти зміст книги через 3D-візуалізацію персонажів та сюжетних локацій твору.

Особливу увагу у контексті розгляду використання доповненої реальності у дизайні книжкової продукції привертає українське видавництво «Біла Сова» [5], створене у Києві у період карантинних обмежень навесні 2021 року. Щодо видавничої концепції співзасновниця видавництва Крістіна Нгуєн зазначає: «Ми прагнемо розширити межі уяви читачів про книгу, перетворивши її на артефакт, а саме читання – на захопливу подорож для всієї родини» [2]. Так, українські читачі мали змогу поринути у доповнену книжкову реальність казки «Попелюшка», «Дюймовочка», «Лускунчик», «Історії про Пандімуна» та ін.

На ряду з видавництвом «Біла Сова», варто звернути увагу на низку інших комерційних видавничих проєктів. Наприклад, у книзі Арсенія і Тетяни Яценюків «Українська абетка» доповнена реальність використовується для оживлення кожної літери українського алфавіту, забезпечуючи інтерактивний та захоплюючий досвід читання для дітей. Книга «Мандрівки з Олександром Довженком» Тараса Прохасько презентує AR-технології в якості віртуальних турів місцями, де жив і працював відомий український кінорежисер. Подібний прийом інтерактивності для проведення віртуальних екскурсій місцями, де жила і працювала відома українська поетеса Леся Українка, використано у книзі Світлани Костенко «Леся Українка. Творчість і життя».

У навчальній літературі на кшталт видання «Богдан Хмельницький. Історія козацької держави» Андрія Кокотюхи використано доповнену реальність для надання додаткової інформації та контексту для студентів, які вивчають історію України. Читач путівника «Пам'ятки України» Володимира та Андрія Бутків за допомогою інтерактивної складової запрошується на віртуальну екскурсію історичними та культурними місцями України, у процесі дослідження багатої історії та спадщини країни. Подібна функціональна проєктна складова використана і у книзі «Сучасна архітектура України» Олександра Пономаренка, де технологія AR використана для створення 3D-моделей та віртуальних турів сучасними

українськими будівлями та спорудами, що дозволяє читачам більш ефективно дослідити ці об'єкти та дізнатися про них детальніше. У навчальному довіднику Наталії та Юрія Яновських «Школа маленького гейм-дизайнера» (The Little Game Designer's School) використані віртуальні технології, котрі навчають дітей прийомам гейм-дизайну, надаючи інтерактивні уроки та завдання, які допоможуть засвоїти ключові поняття та навички.

У «Книжці-іграшці» Наталії Харченко використано доповнену реальність для створення інтерактивних ігор та вправ, якими діти можуть займатися під час читання книги, що робить цей процес читання більш цікавим та приємним. Подібні приклади використання інтерактивних технологій наявні і в книгах «Солодка історія» Оксани Гриценко (у цьому проєкті використано доповнену реальність для демонстрації процесу виготовлення традиційних українських солодоців) та «Творча лабораторія» Тетяни Пономаренко (надання інтерактивних уроків та завдань, пов'язаних з науковими експериментами, з метою заохочення дітей до навчання та дослідницької діяльності).

Ціла низка художніх видань використовує доповнену реальність для 3D-анімування персонажів та сцен з популярних українських казок: «Казки українських письменників» Наталії Колупаєвої, «Чому казки засинають» (Why Fairy Tales Fall Asleep) та «Історії про каменярів» Оксани Були, «Українські казки» Марії Коцупи, «Супер Герой. Українські легенди» Андрія Возного та інші. І така популярність інноваційної технології демонструє високий потенціал доповненої реальності як проєктувального засобу у книжковому дизайні продукції різних жанрів. Подібні проєкти наближують художній образ традиційної паперової книги до динамічних експериментів моуш-дизайну, електронних форматів веб-дизайну, розважального інтерактивну гейм-дизайну.

Список літератури

1. Брюханова, Галина В. "До проблеми вдосконалення освіти фахівців з дизайну друкованої продукції." Педагогічний процес: теорія і практика 3 (2014). С. 63-68.
2. Книжки з доповненою реальністю: як читання стає цікавішим для сучасних дітей. URL: <https://focus.ua/uk/culture/498237-knizhki-z-dopovnenoyu-realnistyu-yak-chitannya-staye-cikavishim-dlya-suchasnih-ditey> (Дата звернення: 06.03.2023).
3. Назаркевич Я. Стереозображення в практиках арт-дизайну. Theory and practice of design 7 (2015). С. 134-142.
4. Сайт видавництва «Біла сова» URL: <https://whiteowl.com.ua/> (Дата звернення: 06.03.2023).
5. Складенко Н., Бухаріна І. Імерсивні технології у дизайні книжкової продукції: принципи проєктування. Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну 5.2 (2022). С. 270-282.

УДК 766

Колеснікова А. Е.

<https://orcid.org/0000-0003-3949-6384>

аспірантка другого курсу

асистент кафедри графічного дизайну

Київського національного університету технологій та дизайну

ЕТНІЧНІ ШРИФТИ ЯК СКЛАДОВА УКРАЇНСЬКОГО ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ

Характерною ознакою початку ХХІ століття стала глобалізація суспільства. Збільшилась кількість інформації (насамперед, візуальної), в якій все важче

орієнтуватися. Разом з тим глобалізаційні процеси сприяли створенню єдиних стандартів, за якими йшли однакові підходи до вирішення проблем комунікації, тотожними ставали також засоби й формальні прийоми проектування. У такому одноманітному світі графічний дизайн відіграє роль формування неповторних національних образів, допомагає самоідентифікації одиниць в агресивному середовищі.

Оскільки шрифти є складовою графічного дизайну, постає проблема образу шрифту в національній моделі графічного дизайну України. З'ясовано що при наявності в нашій державі колосального культурного спадку, освітня діяльність у цьому напрямку потребує значних покращень з точки зору структурованого наукового підходу.

Перш за все хотілось би зробити визначення щодо поняття «національна модель», безпосередньо нашої Держави:

Національна модель графічного дизайну – це комплекс традиційних і сучасних підходів, принципів та елементів, які використовуються в графічному дизайні і є характерними для української культури та мистецтва.

Перші кроки до формування національної моделі графічного дизайну в Україні були зроблені в 1920-х роках, коли українська графіка була сформована в рамках авангардних рухів. Пізніше, в період 1960-х – 1980-х років, графічний дизайн розвивався в контексті сучасних мистецьких рухів, таких як поп-арт та мінімалізм.

Особливу увагу хотілось би звернути на значний вклад в формування національної моделі графічного дизайну України, професора Василя Яковича Чебанника – українського дизайнера шрифтів та типографіста, художника-графіка, члена Національної спілки художників України. Відомого своєю роботою в області дизайну шрифтів та кирилиці. Автор шрифтових гарнітур Української абетки які мають загальну назву «Рутенія» створених в 2000 – 2021 рр.

На думку В. Чебанника (В. Чебаник, 2021:1), кожна літера його шрифту наповнена глибоким символізмом. Зокрема, Чебаник вбачає герб України в давньому написанні літери «щ».

На сьогоднішній день відчувається дефіцит фахової наукової літератури, у якій би розглядалася філософська і ментальна складові сучасного графічного дизайну України. Існують статті В. Косіва (В. Косів, 2003: 2), О. Гладуна (О. Гладун, 2009: 3), у яких доволі ґрунтовно вивчається ця проблема, проте переважно вони розглядають графічний дизайн 90-х років минулого століття, що є для цієї нагальної проблеми достатньо давнім періодом, оскільки кожен рік становлення державності України, значно впливає на сучасний візуальний простір. Особливо після подій які розпочалися в Україні в 2014 р. і значно загострились у 2022р. Сучасні художники-графіки активізувались і створили свій «мистецький фронт», створюючи художньо-дизайнерський контент направлений на відродження національної ідентичності засобами мистецтва. І на нашу думку, подібний феномен потребує вивчення.

Також питання засобів візуальної ідентифікації у своїх дослідженнях вивчала Л. С. Триноженко (Л. С. Триноженко 2010: 7). Вважаючи що проблема візуальної мови графічного дизайну України в контексті національного самовизначення пов'язана з культурними трансформаціями в Україні і процесами глобалізації в світі.

Або як зазначає І. Рижикова (І. Рижикова 2017: 9): « Шрифт є одним з базових інструментів при побудові візуальних комунікацій в графічному дизайні. Графічний дизайн – вид дизайнерської діяльності, спрямований на візуалізацію інформації, створення графічних знакових систем для предметного середовища, розроблення

графічних елементів для промислових виробів, оформлення рекламної й поліграфічної продукції, пакування тощо». Якщо розглядати шрифт з точки зору його історичного розвитку, можна виявити, що він є відображенням часу. В даний час великі можливості для дизайнерів відкриваються завдяки цифровим технологіям. Цифрова фотографія, векторна, растрова, тривимірна графіка можуть комбінуватися з аналоговими технологіями і дозволяють проектувати різноманітні виразні декоративні шрифти.

Українська національна символіка включає в себе різноманітні графічні елементи, такі як тризуб, птахи, квіти, народні орнаменти на основі свастичних символів чи хвилястих ліній символізуючих воду. Ці символи можуть бути втілені в шрифтах, які були створені на основі традиційної української каліграфії та росписів. Також слід згадати період піктографічного письма на території Київської Русі, коли зображення об'єктів використовували замість слів і літер. Це письмо мало практичну інтерпретацію та використовувалось для передачі ідей, повідомлень та різноманітних концепцій. Окремі символи в народній фольклорній орнаментиці взагалі можна визначити як ідеограму, так як ці елементи несли в собі глибокий емпіричний та інформаційний посил.

Відомо що у зв'язку з офіційним прийняттям Київською Руссю в X ст. християнства на території східних слов'ян набула великого поширення кирилиця, що була упорядкована на зразок уставного письма в другій половині IX ст. в Болгарії і пристосована для передачі на письмі звуків старослов'янської мови. Поступово кирилиця стала у східних слов'ян єдиною азбукою як для старослов'янської, так і для давньоруської літературної мови. Як у південних, так і в східних слов'ян кириличне письмо пройшло такі три етапи у своєму розвитку: устав, півустав, скоропис.

На початку XVIII ст. Петром I була здійснена реформа письма. Кириличне письмо замінено новим типом письма – гражданкою (гражданським алфавітом). Гражданка являє собою новий шрифт, в якому буквам надано простішого, округлішого накреслення, близького до латиниці. З цього моменту письмо і каліграфія в Україні набуває сучасного вигляду, а дослідженням національної спадщини як ми з'ясували, займались одиниці.

Слід зазначити сфера українського графічного дизайну є відображенням національної ідентичності, включаючи в себе елементи української культури та традицій. Це стосується як кольорової гами, так і стилістики графічних рішень. Оскільки графічний дизайн сам по собі являється побутовою сферою життя, і охоплює майже усі сфери життя навколо нас, починаючи від зовнішньої реклами і закінчуючи візуалом у гаджетах – розвиток національної моделі за рахунок розвитку шрифтових гарнітур з національними мотивами безпосередньо є шляхом до якісної візуальної ідентифікації.

Список літератури

1. Василь Чебаник, Віктор фон Ерцен-Глерон: Буття та об'явлення української мови. 2021р.
2. Косів В. М. Національні моделі і глобалізація графічного дизайну другої половини XX ст. Дис. канд. мистецтвознав. 05.01.03 – Х., 2003. / Харківська держ. академія дизайну і мистецтв.
3. Гладун О. До проблеми візуальної мови графічного дизайну України / Черкаський державний технологічний університет, 2009.

4. Триноженко Л. С. Національні мотиви сучасного графічного дизайну в Україні як засіб візуальної ідентифікації. Архітектура. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2010. № 674. С. 188–191.

6. Риждова І. С., Прусак В. Ф., Мигаль С. П., Резанова Н. О. Дизайн середовища. Словник-довідник / За ред. д.філософ.н., проф. І. С. Риждової. - Львів: Простір-М, 2017. - 360 с.

Слободна Н. Б.

асистент кафедри образотворчого мистецтва,
дизайну та методики їх навчання
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

РОЛЬ ІСТОРИЧНОЇ ДОВІДКИ У ПРОЦЕСІ РЕСТАВРАЦІЙНИХ РОБІТ

Охорона і відновлення культурної спадщини України залишаються важливими завданнями, які стоять перед сучасним українським суспільством. Велику роль у цьому процесі відіграє реставрація, як «сукупність науково обґрунтованих заходів щодо укріплення (консервації) фізичного стану, розкриття найбільш характерних ознак, відновлення втрачених або пошкоджених елементів об'єктів культурної спадщини із забезпеченням збереження їхньої автентичності» [3].

Реставраційні роботи складаються з багатьох етапів, першим з яких є передпроектний аналіз об'єкту, а саме: збір історичних даних про об'єкт, візуальний огляд та оцінка стану об'єкту, дослідження матеріалів та конструкцій, оцінка технічної можливості та економічної доцільності, розробка концепції реставрації та стратегії дій. У цьому переліку складових збір історичної довідкової інформації є первинним і надзвичайно важливим кроком у процесі реставрації пам'ятки. В історії пам'яткоохоронної діяльності є цілий ряд хрестоматійних прикладів грубих порушень реставраторами первісного вигляду пам'яток, що було результатом нехтування попередньої науково-дослідної роботи по вивченню даного об'єкта реставрації [2, с.81].

Історична довідка дозволяє зрозуміти, як пам'ятка існувала у минулому, які зміни відбувалися з часом, і яку роль вона відігравала в історії та культурі регіону. Історичні дослідження надають важливу інформацію для розробки плану реставрації: визначають, яким був первісний вигляд пам'ятки, які елементи були додані чи видалені з часом, і які елементи потрібно відновити в процесі реставрації. Історична довідка дозволяє визначити значення пам'ятки для історії та культури регіону, що важливо при виборі методів реставрації і збереження пам'ятки, та надає інформацію про технології та матеріали, які використовувалися у будівництві пам'ятки, що допомагає зрозуміти, які матеріали потрібно використовувати в процесі реставрації, щоб зберегти первісний вигляд та стиль пам'ятки.

Історична довідка виконується на основі науково-дослідної роботи, яка включає історико-архівні та бібліографічні дослідження, що мають на меті виявлення, збір, систематизацію та вивчення письмових та ілюстративних матеріалів і документів [5]. Їх основними джерелами стають Державний бібліотечний фонд України та Національний архівний фонд, які зберігаються відповідно у бібліотеках та архівах України та за кордоном. При виборі необхідних фондів бібліотек та архівів, де може

бути цінна реставратору інформація, варто користуватись веб-сайтами, довідково-енциклопедичними довідниками, путівниками. Так, бібліотеки досягли значних успіхів у запровадженні електронних каталогів і електронних бібліотек, ретрокаталогізації, баз даних із багатьох галузей науки, автоматизації і комп'ютеризації бібліотечних технологій, створенні і поширенні ґрунтовних бібліографічних посібників [4, с. 15]. Не менш вагомими здобутками мають і архівні установи: розробки у царині консервації, репрографії, оцифровування документів, діловодства, електронного документообігу, співпраці з краєзнавчими осередками та ін. Працюючи з сайтами обласних державних архівів, можна ознайомитись з певними описами справ, що зберігаються в електронній формі, а також були оцифровані. Також онлайн можна замовити книги та архівні справи, з якими дослідник планує працювати.

Варто додати, що робота з бібліотечними та архівними джерелами обмежується не тільки початковою реставраційною розвідкою. Сучасні дослідники в сфері реставрації зазначають, що комплексні наукові дослідження пам'ятки продовжуються і у подальших процесах консерваційних, реставраційних, адаптаційних робіт, оскільки перед реставратором часто стоїть значно ширше завдання пов'язане зі збереженням та відродженням матеріальної та нематеріальної спадщини у конкретному містобудівному середовищі, з необхідністю розробки інноваційних варіантів ревіталізації культурної спадщини в міждисциплінарному аспекті – поєднуючи економічні, культурно-музеефікаційні, етнографічні, дизайнерські та інші фактори [1, с. 11].

Отже, історична довідка про об'єкт реставрації є необхідним джерелом інформації про історію та розвиток пам'ятки, її архітектурний стиль, конструкцію, використання та значення для культурної спадщини. І більшість з цієї інформації можна знайти в писемних та фото-джерелах, технічній та проектній документації, що зберігаються в бібліотечних та архівних установах України.

Список літератури

1. Бевз Микола. Вступ. Комплексні наукові дослідження пам'ятки архітектури – вагома складова процесу її реставрації. Комплексні наукові дослідження в реставрації пам'яток архітектури: Колективна монографія під ред. проф., д. арх. Миколи Бевза. Львів: НУ «Львівська політехніка», вид-во «Растр-7», 2022. С. 9-15.

2. Вербицька П.В. культурна спадщина України: інноваційні підходи та сталий розвиток: навч. Посібник / П. В. Вербицька, І. І. Гнідик, О. М. Годованська, Ю. М. Курдина, А. З. Салюк. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 148 с.

3. Закон України «Про охорону культурної спадщини». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>

4. Зворський С. Л. Активізація взаємодії архівів і бібліотек – вимога часу. URL: <file:///I:/Стаття%20архів/70-Текст%20статті-168-1-10-20200922.pdf>

5. Методичні рекомендації щодо розроблення історичних (історико-архітектурних) довідок. Додаток 5 до наказу МКТ України 02.11.2009 N 956/0/16-09. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0956655-09#Text>

Дзюба М. С.
курсант 1-ого курсу ННППФПНП
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Шевяков М. О.
старший викладач кафедри
адміністративного права, процес
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФІЛАКТИКИ ПОЛІЦІЄЮ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Профілактика адміністративних правопорушень є важливою складовою роботи Національної поліції України. Для забезпечення ефективної профілактики поліція використовує різноманітні способи та засоби. Деякі з яких законодавець чітко зазначив у ст. 23 ЗУ «Про Національну поліцію», [Поліція відповідно до покладених на неї завдань: здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення; вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення; здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події; вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях] [1].

Ефективне виконання покладених на Національну поліцію повноважень полягає у необхідності належного реагування на факт виявлення та попередження правопорушення.

Серед заходів профілактики виявлення поліцією правопорушень можна виокремити можливість [закріплення на однострої, у/на безпілотних літальних апаратах, службових транспортних засобах, суднах чи інших плавучих засобах, у тому числі тих, що не мають кольорографічних схем, розпізнавальних знаків та написів, які свідчать про належність до поліції, а також монтувати/розміщувати їх по зовнішньому периметру доріг і будівель] [1].

Це дає можливість виявляти правопорушення на ранньому етапі, як і присутність поліцейського, яка в свою чергу відбиває бажання чинити правопорушення. Але не кожний правопорушник усвідомлює, що його може бути зафіксовано за допомогою відео/фото фіксації безпосередньо представниками правоохоронних органів. Для цього можна використовувати систему відеонагляду запроваджену програмою «Безпечне місто». Не дивлячись на те, що у ГУНП встановлено центр моніторингу, для ефективного виявлення правопорушень, або підтвердження факту вчинення

доцільно було б надати доступ до відеокамер окремим практичним підрозділам Національної поліції на які покладено забезпечення громадського порядку. Наявність можливості вільно переглядати відео/фото докази безпосередньо поліцейськими на місці вчинення правопорушення дасть змогу виносити рішення по справах розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції у менш тривалий час та забезпечить законність рішення наявними доказами [2].

Попередження правопорушень настає у момент зазіхання особи на суспільно-шкідливі діяння. Якщо особа вже вирішила вчинити неправомірну дію, навряд чи її зупинить профілактична розмова. Але ця ідея має право на життя, при належному рівні обізнаності населення щодо наслідків скоєння правопорушень. При наявності певної системи заходів щодо осіб які вчинили правопорушення, можна виховувати у населення правосвідомість. У цю систему можна ввести санкції щодо працевлаштування на певний термін, збільшення кількості виправних годин у громадських роботах. Деякий прошарок населення на власному прикладі дізнається про нові санкції і більше не буде мати бажання вчиняти правопорушення, інші громадяни усвідомлять важливість правосвідомості на ще більшому рівні.

Отже, виявлення та попередження адміністративних правопорушень безпосередньо шляхом здійснення адміністративно-правового комплексу дій профілактичного спрямування у сфері громадського порядку та безпеки є першочерговим завданням Національної поліції [1, с. 189].

Список літератури

1. Закон України «Про Національну поліцію», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Безпечне місто, URL: <https://dniprorada.gov.ua/uk/page/-62>
3. Шевяков М. О. Здійснення Національною поліцією адміністративно-правової профілактики правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку. Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». № 3. 2022. с.187-190. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-3/42>

Дубовик А. П.
курсант 1-ого курсу ННППФПНП
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Шевяков М. О.
старший викладач кафедри
адміністративного права, процес
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНІ СТЯГНЕННЯ ЯК ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

На сьогодні нашим чинним законодавством визначено п'ять видів відповідальності: дисциплінарна, матеріальна, адміністративна, фінансова та кримінальна. Але ж в наших реаліях найпоширенішим елементом адміністративної відповідальності – є адміністративне стягнення.

Спочатку треба розібратися що саме є адміністративна відповідальність. Адміністративна відповідальність – це наслідок за вчинене правопорушення, а цим наслідком саме є адміністративне стягнення. Тобто сама сутність адміністративної відповідальності полягає у накладенні певних визначених законом адміністративних стягнень на осіб, які вчинили протиправну дію або бездіяльність.

Сутність та мета адміністративного стягнення зазначено у ст. 23 КУпАП. У якому зазначено - стягнення це міра відповідальності яка застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів, а також запобігання вчиненню нових правопорушень [1]. Адміністративні стягнення можна охарактеризуються тим, що вони містять каральні (репресивні), виховні та запобіжні елементи. Крім того, такі стягнення призначені для захисту громадської безпеки, власності, та інших суспільних відносин. Будь-яке адміністративне стягнення буде неприємним правовим наслідком, також покаранням за шкоду, яку причинили суспільним відносинам.

В ст. 24 КУпАП визначені види стягнень. Так видами адміністративних стягнень є: 1) попередження; 2) штраф; 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення. Слід зазначити, що оплатне вилучення та конфіскація предметів можуть застосовуватись не тільки як основні, а й як додаткові адміністративні стягнення [2]; 4) конфіскація предмета; 5) позбавлення спеціального права, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; 6) виправні роботи; 6-1) суспільно корисні роботи; 7) адміністративний арешт; 8) арешт з утриманням на гауптвахті (для військових) [1].

Як бачите є широкий спектр стягнень які можна застосувати до осіб які вчинили протиправну дію або без діяння. Думку з цього приводу висловив Шевяков М.О, у якій він зазначив: Велику роль у системі правопорядку кожної держави відіграє попередження правопорушень, тобто якісне виконання безпосередньо превентивної функції правоохоронних органів, що в більшості випадків залежить від кваліфікованості та комплексності застосовуваних заходів, насамперед у сфері забезпечення громадського порядку та громадської безпеки [3]. Наше законодавство чітко прописало багато аспектів як про попередження так і припинення правопорушень. Але на жаль в нашій країні пішла погана тенденція на вчинення порушень і з останньою ситуацією становище не покращується.

На відміну від кримінального покарання (яке тягне за собою судимість), адміністративна відповідальність не передбачає за собою таких наслідків. Якщо ввести себе в роздуми при подальшому поглибленні в питання, то наше чинне законодавство задекларувало багато способів як попередження так і припинення правопорушень які можуть посягати на громадську безпеку, на публічний порядок, навіть на життя та здоров'я людей, поліцейських та інших осіб. Усе це зарегламентовано та прописано, і в більшості статей є посилання на інші законодавчі акти, навіть на основний закон України «Конституцію України». На жаль в цій чітко визначеній системі є ряд неприємних розбіжностей.

Таким чином у разі порушення нашої безпеки, порядку та інших з цих пунктів, будуть застосовані дієві заходи та стягнення до особи правопорушника. Деякі стягнення будуть виховувати осіб та переконують їх у необхідності дотримуватись правосвідомості. Інші забезпечать справедливий вирок особі правопорушника. Отже, адміністративне стягнення є самим дієвим заходом виховання осіб які вчиняють правопорушення.

Список літератури

1. Кодекс України про Адміністративні Правопорушення URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

2. Адміністративна відповідальність. Адміністративні стягнення: поняття та види. URL: <https://buklib.net/books/23339/>

3. Шевяков М. Національна поліція України як суб'єкт профілактики адміністративних правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки / М. Шевяков // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2021. - № 4 (114). – С. 46-53. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/8306>

Лаврієнко М. М.

здобувачка 2 курсу юридичного факультету,
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова

Захарчук В. М.

доцент, кандидат юридичних наук,
декан, доцент кафедри кримінального права та процесу
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ЗАЛИШЕННЯ УКРАЇНИ ВІЙСЬКОВОЗОВОБ'ЯЗАНАМИ ОСОБАМИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

24 лютого 2022 року російська федерація розпочала повномасштабне вторгнення на територію незалежної України. Саме ця подія змінила життя кожного з нас. Багато українців змушені були покинути свої домівки й намагалися перетнути кордон нашої держави, для того, щоб зберегти свої життя та родини.

Необхідно зазначити, що указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 69/2022 у зв'язку з оголошенням на території України воєнного стану оголошено проведення загальної мобілізації [1, п. 1], яка згідно з ч. 2 ст. 4 ЗУ «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» проводиться одночасно на всій території України та стосується національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, підприємств, установ, а також організацій [2, ч. 2 ст. 4].

Варто дати визначення поняттю мобілізація. Відповідно до положень ст. 1 вищезазначеного закону мобілізація – комплекс заходів, здійснюваних з ціллю планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу [2, абз. 4 ч. 1].

Окрім того, з початку оголошення загальної мобілізації в нашій державі, існує заборона перетинати кордон України особам чоловічої статі віком від 18 до 60 років на період дії воєнного стану. Усе-таки трапляються випадки, коли чоловіки порушують цю заборону та намагаються незаконно залишити територію нашої

країни. Свідченням цього є те, що 6 квітня 2022 року команда незалежних професійних журналістів «Слідство.Інфо» опублікувала на своєму вебсайті інформацію про те, що більше ніж 2000 чоловіків призовного віку намагалися незаконно перетнути кордон, а також приблизно 300 чоловіків використовували для свого виїзду підроблені документи [3].

У зв'язку з цим, деякими депутатами Верховної Ради України було підготовлено та зареєстровано 17 березня 2022 року проєкт № 7171 Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України з порушенням вимог нормативно-правових норм в особливий період чи під час дії правового режиму воєнного стану». Документ додає у Кримінальний кодекс нову статтю 332-3. У ній йдеться: незаконне перетинання державного кордону України в особливий період чи під час дії правового режиму воєнного стану, перетинання державного кордону України військовослужбовцями, військовозобов'язаними, резервістами, особами, які підлягають мобілізації, а також народними депутатами України, депутатами місцевих рад, посадовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування, сільськими, селищними, міськими головами, працівниками правоохоронних органів, судьями, судьями Конституційного суду України, прокурорами, без законних підстав в умовах особливого періоду або правового режиму воєнного стану, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією майна або без такої [4].

Варто підкреслити, що зазначений вище проєкт не є досконалим, адже він має велику кількість неточних формулювань. Проте головним є те, що навіть просто обговорення цього питання може мати такі позитивні наслідки, як звернення уваги Верховної Ради України й обговорення доцільності запровадження окремого правового врегулювання притягнення до кримінальної відповідальності військовозобов'язаних осіб під час здійснення загальної мобілізації в умовах дії воєнного стану в нашій державі.

Список літератури

1. Про загальну мобілізацію: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 69/2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/69/2022#Text> (дата звернення: 21.02.2023).

2. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21 жовтня 1993 року № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення: 21.02.2023).

3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану» щодо встановлення відповідальності за невиконання вимог закону щодо повернення в Україну після введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях: висновок на проєкт Закону України від 10.04.2022 № 16/03-2022/61121. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1256701> (дата звернення: 21.02.2023).

4. У Раді пропонують кримінальну відповідальність для тих, хто втік від мобілізації за кордон. URL: <https://ua.news/ua/ukraine/u-radi-proponuyut-kryminalnu-vidpovidalnist-dlya-tyh-hto-vtik-vid-mobilizatsiyi-za-kordon>

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**НАУКА, ОСВІТА І СУСПІЛЬСТВО:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ**

**Збірник тез доповідей Міжнародної
науково-практичної конференції
(частина 1)**

**м. Кропивницький,
10 березня 2023 р.**

Українською та англійською мовами

Відповідальний за випуск: Загородний І. Д.

Технічний редактор: Нестеренко В. О.

Художній редактор: Михайленко К. В.

Коректор: Остаповець Н. М.

Дизайнери й верстальники: Артеменко А. А, Григоренко Л. О.

Підписано до друку 10.03.2023 р. Формат 60x90/16
Папір офсетний. Друк – ризографія. Умовн. друк. арк. 5,2
Гарнітура Times New Roman.

Наклад 500 примірників. Зам. № 20697

Надруковано у ФОП Сидоренко А. В.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія В01 № 710364
від 07.01.2007 р., м. Полтава, вул. Дмитра Коряка, 3

Всі права захищені.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

